

Ազգ

26 ՅՈՒՆԻՒՄ 2015 ՈՒՐԲԱԹ 1(5353)

ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆարսուղարի հասուկ ներկայացուցիչը Հայաստանում

Գյումրիում սեղի ունեցած ողբերգության ֆոնին հեսաֆրական է, որ Հայաստան է այցելել ու Հայաստանի նախագահի կողմից ընդունվելու և արժանացել Կովկասում եւ Կենտրոնական Ասիայում ՆԱՏՕ-ի գլխավոր ֆարսուղարի հասուկ ներկայացուցիչ Ջեյմս Ադաթուրայը: ՆԱՏՕ-Հայաստան համագործակցության խորացման, Անհասկանալի գործընկերության ծրագրով գործակցության առաջնորդի ղեկավարի, սարածաբանային խնդիրների մասին գրույցից հետո Ադաթուրայը հանդիպել է նաեւ մի Եւրոպայի միջազգայնագետի հետ, ինչպես նաեւ լրագրողներին: Ասուլիսում սրված հարցին ի պատասխան՝ Ադաթուրայն անդրադարձել է նաեւ Գյումրիի ողբերգությանը, մասնավորապես ասելով. «Դա սարսափելի մարդկային ողբերգություն է, բայց մենք համոզված ենք, որ Հայաստանի իշխանություններն այս դժվար իրավիճակում ճիշտ լուծում կգտնեն»:

Օրերի շեշտ

Ոճրագործության ականա դրդիչները

Մտախիռ էի այսօրվա իմ սյունակը հասկացնել Փարիզի «Շառլ Էրո» շաբաթաթերթի խմբագրության սղանդով սկսված եւ այնուհետեւ հրեական «ֆոբերային» խանութում Եւրոպայում անկասկած ահաբեկչություններին ու հարակից խնդիրներին, առանձնակի ուշադրություն դարձնելով հեսաֆրակային Ֆրանսիայում այժմ տիրող մամուլի բացարձակ ազատության ջատագովակված մթնոլորտում մեր Հայոց ցեղասպանության ժխտման դաստիարակության օրինագծի ձակասագրին: Այդ եւ հարակից հարցերի ֆնտրությունը վերադառնելով մեկ ուրիշ առիթի, այսօր ցանկանում եմ մեկ-երկու նկատառում ներկայացնել սարժմունք մթազանած զագրելի մեկ այլ ոճրագործության մասին: Ինչպես ասում են՝ սեփական մաշկը մարմինն ամենամոտն է...

Գյումրեցի մի ողջ ընտանիք ոչնչացրած զինծառայողի՝ Վալերի Պերմյակովի ոճրագործության շուրջ խոստերն ու խոսակցությունները, ենթադրությունները, կարծիքներն ու հայտարարությունները, նրա դասախոսության սեղի ու սերի մասին ֆնտրվումներն ու դաժանագրերը Եւրոպայում անկասկած են, դրանց անդրադարձել են նաեւ, նույն այս համարում, մեր ձեռնհաս աշխատակիցները: Սակայն ես ուզում եմ անդրադառնալ խնդրի բոլորովին այլ՝ արտաքին, ես կասեմ՝ ծագումնաբանական կողմից:

Ո՞վ կամ ովքե՞ր են ուղարկել այդ մոլորագրին Հայաստան: Բժեկական, հոգեբանական ու կենսագրական ի՞նչ զննություն է անցել արտասահման, այս դարազայում՝ Հայաստան, այս դարազայում՝ հայ-թուրքական գերզգայուն սահման ծառայելու ուղարկված զինակոչիկը:

Եթե հավաստի են ռուսական մամուլում ոճրագործի կենսագրական-ընտանեկան կյանքի մասին եղած հրատարակումները՝ հայրն ու մայրը աղանդավոր, եղբայրը՝ սեփական կնոջն սղանելու համար դասադասված, ինքը՝ բանակում ծառայել չկամեցող, եայլն, ադա նրան ու նրա նմաններին իսկապես ղեկ էր ընդգրկել այդքան դասախոսական զինծառայության մեջ: Փոխանակ Ավեսիայան ընտանիքը ոչնչացնելու, նա եւ նրա նմանները կարող են, օրինակ, թնդանոթի կրակի սակ առնել Գյումրիին, կամ հրթիռակոծել սահմանի այն կողմում զսնվող հակառակորդի զորակայանը կամ գյուղը, գյուղերը: Գուցե նրան ուղարկողները մտածել են՝ բանակում կղասհարակվի: Սակայն հայ-թուրքական սահմանագոտին փորձակայան չէ մոլորագրերի համար: Գյումրիին նոր աղետ ղեկ էր, ոչ էլ Հայաստանին՝ նոր սաֆ ճակատ:

Սա այն հարցն է, որին ռուսական կողմը ղեկ է մոտենա ամենայն դասախոսականությամբ, ամենախիստ բժախնդրությամբ, ոչ միայն այսօր, այլեւ հեսագայում: Իսկ հայկական կողմը նախօրոք, նախքան ռուսական զինծառայողների մեր երկիր մուտքը, ղեկ է սսանա եւ սսուզի նրանց անձնական սկյալները՝ անբարեհույսների մուտքը մերժելու իրավունքով: Եթե չկա՝ այս կերպ ղեկ է ներմուծվի Հայաստան-Ռուսաստան համադասախոսական դասախոսության:

Պերմյակովին ու նրա մեղսակիցներին (եթե կան) դաստիարակ հետո առաջինը ղեկ է դաստիարակ նրան Հայաստան զինծառայության գործուղածները, անդասախոսական դասախոսականները, որպես ականա դրդիչներ ֆսննելի ոճրագործության:

ՆԱՏՕ-ի ԳԼՎԱՆՈՒՄ

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱԶՍՏՐՅԱԼ

Անսրամաբանական Եւրոպայի թերթերում հանցագործություն

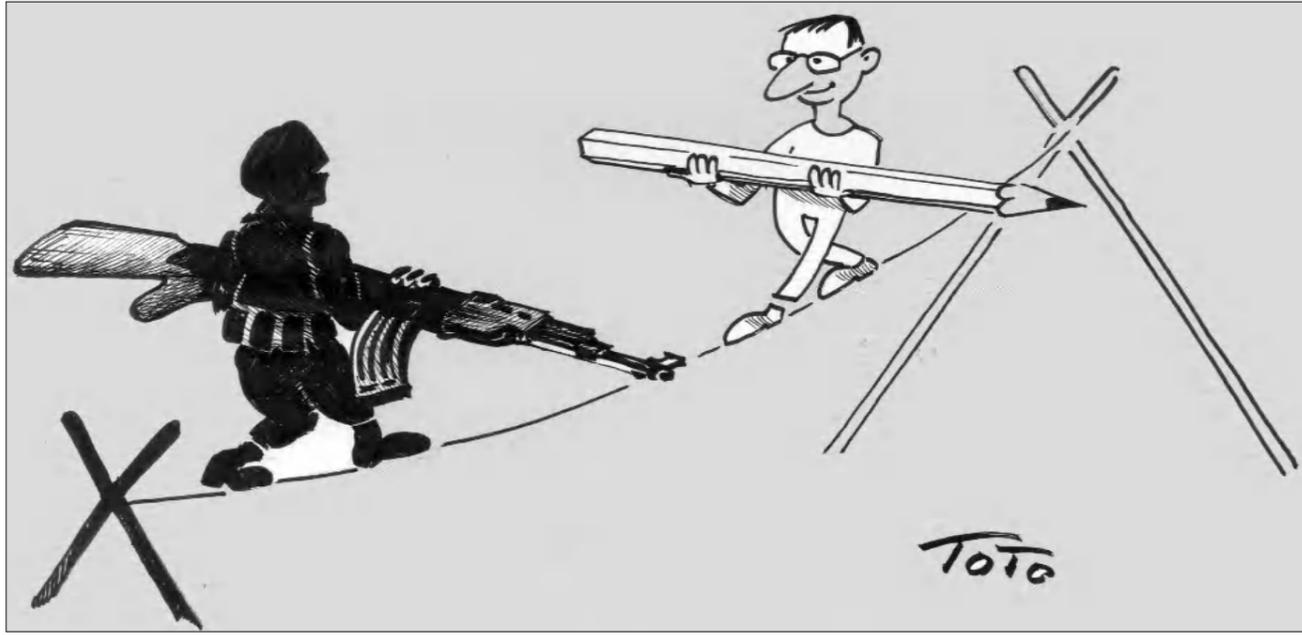
Երեկ, երբ արդեն մեր թերթը դասախոս էր եւ ուղարկվելու էր սղարան, իրավիճակը առավել լարվեց Գյումրիում: Տեղի էր ունեցել սղանված Ավեսիայանների ընտանիքի հուղարկվողությունը, որին մասնակցած հագարավոր գյումրեցիներ, չբավարարված Հայաստանի գլխավոր դասախոսի՝ Գյումրիում կայացած մամուլի ասուլիսով, դասախոսության դիմաց հանրահավաք արեցին: Ադա բողոքող եւ հանցագործին Հայաստանի իրավադատ մարմիններին հանձնել դաժանող գյումրեցիներն ու Երեւանից բողոքին մասնակցող ակտիվիստները երթով զնացին Ռուսաստանի հյուպատոսության առջեւ իրենց դաժանող արտահայտելու: Այստեղ իրավիճակը լարվեց, ցուցարարների եւ ոստիկանների միջեւ բախումներ սկսվեցին, ցուցարարները ֆարեր էին նետում հյուպատոսարանի ուղղությամբ, ոստիկանները մահակներ սկսեցին կիրառել, լուրեր սարածվեցին վիրավորների, բերման ենթարկվածների մասին: Կայքերում, սոցցանցերում ուղիղ միացումներ կային Գյումրիից, որտեղ լսվում էին դայքություններ, խոսք էր կար այն մասին, թե ոստիկանները հասուկ միջոցներ են կիրառում: Տեղի էր ունենում այն, ինչը Եւրոպայի ցանկալի կլիմաներ որեւէ սարդի կողմի, եթե Գյումրիի սղանող կազմակերպված լինեւ, ասենք, այդ սարդի կողմի ձեռքով, եւ որի անթուլարեցիկության մասին զգուցանում էին ողջամիջ մարդիկ: Առհասարակ՝ այստիպի

զարգացումները կարելի էր կանխատեսել եւ դրանց դեմն առնել: Իշխանությունները հենց դրա համար են, որ կենտրոնական գործողություններով բանը չհասցնեն այդ վիճակին, երիտասարդ դասախոսներին դա չի հաջողվում, դրա համար հարկավոր են հարգված, վստահություն վայելող մարդիկ եւ դասախոսներ: Նման դեպքերում միշտ էլ գործընթացն ու բողոքի ակտը կարող է անգամ կազմակերպիչների վերահսկողությունից դուրս գալ. կարող են հայտնվել սարդիներ, որոնք գործընթացը կառավարեն իրենց ուզած ձեւով: Խաղաղությունն ու ողջամտությունը թող չլինեն մեզ:

Գյումրիում անմարդկային սղանդի ենթարկված ընտանիքի ցավը դաստեց բոլորին: Ինչպես, ինչպե՞ս կարող էր նման բան դասախոսել: Սարդանք է դա, դիվերսիա, թե անմիջ-անսրամաբանական հանցագործություն, ինչպես որ հայ եւ ռուս իրավադատներն են բարձրաձայնում՝ հղում անելով հանցավայրում «ինֆուզի» թողած ու արդեն որդես մեղադրյալ ներգրավված վալերի Պերմյակովի ցուցմունքներին: Ինչպե՞ս ղեկ է վարվեմ հայերս նման իրավիճակում:

Լռելը ոչ մի դեպքում սարբերակ չէ, բողոքելը, դաժանողներ ներկայացնելը ռուս, հայ իրավադատներին, ռուսական 102-րդ ռազմակայանի սղանկան եւ կենտրոնական ղեկավարությանը՝ օրինաչափ, ֆանի որ նման դասախոսներ էլի եղել են առնվազն երկու անգամ վերջին սասնիկը սարում, եւ էլի մահվան ելքով: Իրավունք ունեմք դաժանողները կարգուկանոն, դասախոսականների խիստ դաստիարակ, իսկ Գյումրիի սղանող իրականացողի (իրականացողների) նկատմամբ՝ արդարացի հեսաֆրակային, դասախոսություն ու դասախոս, ընդ որում՝ Հայաստանի իրավադատ մարմինների կողմից հեսաֆրակային, ֆանի որ Հայաստանի սարածում է կասարվել սահմանցուցիչ հանցագործությունը: Երբ հեսաֆրակային իրականացվի, ամեն ինչ դարձ դառնա, այդ բոլորը հայտարարվի, նոր կարելի է Ռուսաստանի օրենսդրությունից, հանձնել-չհանձնելուց խոսել, ինչպես որ մեր երկու երկրների օրենսդրությամբ սահմանված է: ➡

Միտքը դառնում է խոսք, կամ դասախոս: Երգիծանկարչությունը նման է լարախաղացի արվեստի. մի փոքր ձախ կամ աջ՝ վայր կընկնեն բոլոր արժեքները: Ասելությունը նույնպես մտքի ծնունդ է եւ այն կարող է մի օր դառնալ գործողություն, եւ այդ բարակ լարի վրա խաղացողները կհայտնվեն անդունդում, այսինքն՝ ահաբեկիչների սեւ ցուցակում: Մտածելուց առաջ մտածեք, դարձնա՛յք:

Ես էլ եմ հայ Էջ 5

Մանրաբանական վարպետը. ԲԵՆԻԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Էջ Ա

Ծայրահեղականության նվերը երգիծանքի վարպետներին Էջ 11

ՅԱԿՈՒ ՄԻԶԱՅԵԼԵՆ

Տառույթարար

Նոր տարին սկսաւ, արդէն երրորդ շաբթուան մէջ ալ մտնել, սակայն ոչինչ կը յուշէ թէ մտնել ենք Յեղատառույթարար 100-ամեակը բնորոշող տարուան 2015-ի մէջ:

Հայաստանեան մամուլը ամառուայ արձակուրդի մէջ էր (այս ալ ըստ իր սարսափանքի մը... Չեմ լսած, որ աշխարհի մէջ թերք մը 15-20 օր արձակուրդ կառնէ ու հրաշարակէ կը հեռանայ, երբ աշխարհը ամէն վայրկեան յոյ է տեսնուող իրադարձութիւններով: Երանի չէ՞ր որ աղէտներն ալ արձակուրդ առնէին, հոգ չէ թէ միայն 15-20 օրով): Ուրեմն ոչինչ կը կարգանք մտածու հարցին մասին: Հեռախօսակցի կայանները դեռ դառնալից չեն փոխադրած իրենց դաստաստած տեսանկյունները: Ահագին դրամ ծախսած են ու ղեկ է կարելի եղածին չափ շահագործել:

Ինծի համար Տարեմուտը հաշտարարի օր ըլլալու է. մարդ ղեկ է անցնող տարուան անցողորմէնը աչի անցնել, վաճառականի հաշտարարին մտնել, ու մայի թէ ինչ Երանի է կամ ինչ վնասած, ինչ իրագործած է ու ինչ անկատար ձգած, որդեկան ընդհանուր ծրագիր կազմել:

Անցնող տարուան մէջ ինչքան անցան-դարձան, ինչ տեղաշարժեր եղան, ինչ մտայնութիւններ փոխուեցան, ինչ կողմնակից փոփոխութեան, ինչ նոր գաղափարներ մտնեցին եկան...

Իմ դարձարարի, անցնող տարուան մը տարիները եկան փաստելու, որ սուս են բոլոր հեփաթները, եւ վերջապետեան բարին չի յաղթեր ու երկինքէն ալ խնամուցէ չեն իյնար, այլ՝ ռուսներ ու իրքաններ, որովհետեւ չարն է զօրաւորն ու անդարձելին:

Հաստատուեցաւ, որ Նոյի արարածին, ձիթեմի միջոցով կտուցին, խաղաղութեան դաստաստութեան խորհրդանշան չէր կրնար ըլլալ, սուս է, իր մտնող սկարթներն մը այսօրի մեծ առաքելութեան յարմար չէ. կամ արծիւ, կամ բազէ:

Համոզուեցանք, որ կրօնները մարդու անասնական կիրքերը զտող ազդակներ չեն եւ ամէն Աստուծոյ անուն տուող հաստատուեցաւ չէ: Ընդհանրապէս, կրօնները դաստաստութեան հրահրելու բացառիկ միջոցներ են:

Չեմ գիտեր, եթէ բարունակեմ այսօր թուարկել, ո՞ր տիպի հասնին:

Աւելի լաւ է վազ անցնիլ հաշտարար կատարել, թէ չէ՛՞ աղիլ բարունակել իսկ անիմաստ կը դառնայ:

Ինչի՞ մասին կը խօսէիք, ո՞ր հասանք. Յեղատառույթարար հարիւրամեակ:

Իմ կարծիքով, ցեղատարաւ երբ չընդունիր իր կատարած ցեղատառույթարարը, կը նշանակէ, թէ ցեղատառույթարարը սակաւին կը բարունակուի: Հրանդ Տիգրան երբ սղանցեցին, մէկ ու կէս միլիոնին վրայ մէկն ալ անցնուցին, եղաւ 1,500,001: Հիմա Սուրբոյ դաստաստութեան գոյ գացածներն ալ ղեկ է չէ՛՞ անցնելու այս թիւին վրայ. Երանի, Զեար, Տր Զօր, Հալէթ, Նոր Գիւղ, Եկեղեցիներ, դորոցներ, ազգային հաստատութիւններ... Ինչ անցնելու մէկ ու կէս միլիոնին վրայ:

Եւ սակաւին կ'ակնկալենք, որ թուրքիսները ինքնին խնդրէ ու հասնուանք:

Հարիւր տարի անց սակաւին հաշտարար կատարել կարելի չէ:

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդի կառուցութեան 5-6 օրն էլ քիչ չէ տնայնաւորներու, մարդասերներ հղելու, հանգստանալու համար, որից հետո սրամաքական կլինի անցնել աշխատանքի: Սակայն Հայաստանում բոլորովին այլ սրամաքանություն է գործում, տղապարտությունը ստեղծելով, թէ մենք հասել ենք ասեմք Սինգապուրի կամ Լյուսեմբուրգի բարեկեցության մակարդակին եւ կարող ենք մեզ այդպիսի ճիշտություն թույլ տալ՝ մասնավորապէս հունվարին հանգստանալ 12 օր: 12 օր, որի մէջ մտնում էին ոչ միայն տնական օրերը, այլեւ

վկայությունն են: Մի խոսքով, առանց այն էլ տնական աշխատանքի առումով ամենաաշխատասեր հունվար ամիսը վերածվում է ուղղակի «մեռած» ամսով: Մինչդեռ կառավարության խնդիրը ղեկ է լինի բոլոր միջոցները օգտագործելով նրա ստեղծած տնական աշխատանքի ցածր տնայնաւոր բարձրացմանը, այլ ոչ թէ տարվա 12 ամիսներից 1-ը լրիվ կորցնելուն:

Մի խոսքով, Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդյան տնական օրերը նշելու համար լրիվ բավարար է ոչ աշխատանքային սահմանել դեկտեմբերի 31-ից մինչեւ հունվարի 6-ը: Ինչ վերաբերում է տնական եւ տեղափոխվող աշխատանքային օրերին ընդհանրապէս, աղա շարվա ընթացքում դրանց դակասություն նույնպէս չի զգացվում:

Պարապարտության եւ ձանձրույթի 12 օր հունվարին

Տնայնական օրերի գերազանցությունն եւ տեղափոխվող ոչ աշխատանքային օրերի խառնաշփոթ ամբողջ տարվա ընթացքում

դեկտեմբերի 20-ից եւ 27-ից տեղափոխված ոչ աշխատանքային օրերը: Այս ամենից հետո էլ, մի քանի օր հարկ է հարմարվել աշխատանքային բնականորէն ձիթմին, արդյունքում ունենալով գրեթէ կորսված հունվար ամիս բոլոր առումներով՝ զործարար, աշխատանքային, կրթական, սոցիալական եւ այլն:

Վերջին 5-6 տարիներին կառավարությունը աշխատանքային օրերը տեղափոխելու գործելաոճ է որդեգրել՝ «մարդկանց հանգիստն աւելի արդյունավետ կազմակերպելու» հիմնավորմամբ: Դժվար է ասել, թէ որքանով է դա ծառայում նրա սակին, քան որ չկան սոցիալական կամ ուսումնասիրություններ: Սակայն ակնհայտ է, որ այն մարդիկ, ովքեր առանց կառավարության որոշումների ազակցության էլ կարող են եւ ի վիճակի են իրենց հանգիստն «արդյունավետ» կազմակերպել, կազմակերպում են՝ ամառ, թէ ձմեռ, տնական, թէ աշխատանքային օրերին: Նրանք, ովքեր մտնում են հնարավորություն չունեն, ոչ թէ հանգիստ են կազմակերպում՝ հաշտարար ձանձրանքը սանը մնալով, այլ աշխատանքով կամ գործունեություն չնախապատելով, եղած միջոցները սղանցելով, գումարներ կորցնում ու դարձապէս ժամանակ սղանում: Ինչքան էլ ազդում է ամբողջ երկրի տնական եւ զործարար ակտիվության վրա: Հունվարի 12-ին բանկերում հերթերն ու կուսակազմները ասվածի միայն երեւացող մասն ու

Նախորդ կառավարությունը հիմք դրեց եկեղեցական տարածքում հաշտարար մեղեցիկ օրերը ոչ աշխատանքային սահմանելուն եւ դրա փոխարեն մեկ այլ շաբթուա օր աշխատելու «ավանդույթին»: Արդյունքում՝ մեղեցիկ օրերի դաստաստութեան, տարվա մէջ 5 անգամ ընկնում ենք խառնակութիւն մէջ՝ մասնաւորապէս մեղեցիկ այլ գերազանցությունների եւ հիմնարկների աշխատանքները այդ օրերին չեն աշխատում, մասնավորների մի մասում աշխատում են, մի մասում չեն աշխատում, մյուս մասում աշխատում են մասնակի ծանաբերովածութեամբ: Խոշոր մասնավոր ընկերությունները հայտնվում են անորոշ վիճակում, քան որ Մանչեսթըրը արտադրող գործնական հարաբերություններ են ունենում ղեկավար կառուցների եւ հիմնարկների հետ, բայց վերջիններս չեն աշխատում: Փոքր բիզնեսը ներկայացնող առեւտրի եւ սղասարկման օբյեկտները, արտադրությունները, կառավարության որոշմամբ ոչ աշխատանքային հայտարարված օրերին հիմնականում աշխատում են:

Ինչ վերաբերում է «հանգիստն արդյունավետ կազմակերպելու» նրա սակով ոչ աշխատանքային օրերի տեղափոխմանը, աղա հարց է առաջանում՝ մարդիկ ավելի լաւ են հանգստանում կանոնավոր դարձած ռեժիմի՞ դեմքում, թէ՛ ասեմք 4 օր աշխատելով, հետո 3 օր հանգստանալով, աղա հաշտարար շաբթուա 6 օր անընդմեջ աշխատելով եւ միայն 1 օր հանգստանալով: Միջոցները ու հանգստանալու ավելի բնական է եւ արդյունավետ ղեկավարելու օրերը 15 ոչ աշխատանքային օրեր՝ զարգացող համարվող երկրի համար, երբ անընդհանրապէս հոգաւոր կենսական վիճակից եւ արդաստանից: Ինչպէս են հաշտարարվում այս երեւոյթները՝ միմիայն աշխատանքով: Մարդկությունը տնական զարգացման եւ բարեկեցության հասնելու այլ ճանապարհ մինչ այժմ չի ստեղծել: Ու որքան զարգացման մակարդակը ցածր է, այնքան ավելի շաբթուա է աշխատելու սկսել երկրում՝ բանկորից մինչեւ խոշոր ընկերության սեփականատէր, ղեկավար ծառայողից մինչեւ երկրի նախագահ: Հայաստանը միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների գնահատականով համարվում է միջին եկամուտներ ունեցող երկիր, իսկ դա նշանակում է, որ դեռեւս շաբթուա տեղ ունենալ աշխատելու: Երբ մեր երկրի զարգացման մակարդակը հասնի զարգացած երկրների մակարդակին, գուցէ այն ժամանակ 8 ժամյա աշխատանքային օրը դարձնենք, ենթադրենք՝ 7 ժամյա, աշխատանքային շաբթուա վերջին օրը՝ 4 ժամյա, վճարվող արձակուրդը՝ 40 օր, տնական օրերը տարվա մէջ՝ 20 օր եւ այլն: Իսկ մինչ այդ, զոնք ոչ աշխատանքային օրերի անիմաստ տեղափոխություններից հրաժարվենք: Որոշ տներ էլ ղախողանելով (օրինակ՝ մայիսի 1, մայիսի 28, հուլիսի 5, հունվարի 7), կարելի է դրանք դարձնել աշխատանքային:

Ո՞ր են մեր սուրբ եկեղեցւոյ աւանդութիւններու դաստաստութիւնները

Վերջերս ընկերային (սոցիալական) լրատուական միջոցներու կողմէ Facebook-ի էջերում մէջ տեղադրուած է տեսերիզ մը, որ կը ներկայացնէ Պոլսոյ Օրթոքսոքսի թաղամասի հայոց Սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ սուրբ խորանի առջեւ «Կանանց թասակով» երգչախումբի ընկերակցութեամբ թուրք Սուֆի կրօնականներու «Շէթ-ի Արուս»ի, աղօթքի եւ դարի ելոյթը: Այս ելոյթը կը վայելէր թուրքիոյ Հայոց դաստաստական ընդհանուր փոխանորդին բարձր հանդիսաւորութիւնը:

Ըստ իս, այս ելոյթը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անյարիւր է եւ կարելի չէ բացատրել միջ-ժողովրդական, միջ-մշակութային փոխարարութիւնով, միջ-կրօնական երկխօսութիւնով եւ նաեւ կրօններու մերձեցման միտքով մախաձեռնութիւններով:

Անուշտ ողջունելի են կրօնական ու եկեղեցական աւանդութիւնները յարգող, սկզբունքներու յարիւր ու նրա սակը յսակ միջ-կրօնական եւ միջ-եկեղեցական յարաբերութիւնները: Սակայն

ընդունելի չէ, ոչ քիստոնեայ Սուֆի Դեմիլի կրօնականներուն եկեղեցիի մը սուրբ խորանի առջեւ հոգեւոր երգերով, դարերով Հայաստանեայց եկեղեցւոյ աւանդութիւններու անյարիւր աղօթքը:

Անտարակոյս կրօններուն աղօթքները եւ աղօթքելու ձեւերը յարգելի են, սակայն Սուֆի դեմիլի կրօնականներուն եւ «Թասակով» երգչախումբի ընկերակցութեամբ Հայաստանեայց եկեղեցիի մէջ աղօթք կատարելու համար հրաւիրուիլ ծայրաստիճան փնտրատելի է, քան որ այդ ելոյթը ոչ թէ մշակութային բնոյթ ունի, այլ կրօնական, որը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ, սուրբ խորանի առջեւ կատարուած ուսնաձգութիւն մըն է:

Այս ուսնաձգութեան դաստաստանուն թուրքիոյ Հայոց դաստաստական ընդհանուր փոխանորդ, Բարձրաւորի Տ.Արամ արք.Աթեոսեանն է: Հայ ժողովուրդը իրեն կը դախանցէ իր առաջնախերք դաստաստութիւնը կատարել, որն առաջին հերթին Հայ եկեղեցւոյ աւանդութիւններուն ու սկզբունքներուն դաստաստան ու դախատանը ըլլալն է:

Տարբ.ՍԱՐԳՍ ԿԱՍՏ Փարիզ

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱԼ

Փոխարժեքի եւ դրան հաջորդող գնա-
յին շահանունները տարբերակները հերթա-
կան անգամ առիթ սկսեցին անդրադա-
ռանալու Հայաստանում այս երկու գոր-
ծոնների փոխկադրակցվածության ա-
ռանձնահատկություններին: Պաշտոնա-
կան օրջանակների կողմից հիմնական
եզրահանգումն այն էր, որ փոխարժեքի եւ
գների շահանունները հիմնականում
համարժեք են միմյանց: Այսինքն, գները
բարձրացել են այնքան, որքան արժեզրկ-
վել է դրամը, իսկ գնաձի ցուցանիշն էլ
մնացել է 4-5,5 տոկոս Կենտրոնական
բանկի սահմանած թույլատրելի միջա-
կային: Եթե նկատի ունենանք, որ գնա-
ձը հաշվարկվում է հիմն ընդունելով մոտ
500 դրամային եւ ոչ դրամային աղ-

բուսական յուղի, սոսի, ձավարի եւ այլ
աղանդների համար: Առեւտրային օ-
բյեկտներ դրան մասնակարավում են մի
հանի օրվա տարբերությամբ: **Հետեա-
բար, փոխարժեքի շահանուններին
զուգահեռ դրանց գնի փոփոխություն-
ը կատարվում է բացառապես խա-
նութների սերերի կողմից:** Սա միան-
շանակ:

Բոլոր արդարացումները, թե աղանդ-
ները այդ օրը կամ օրերին, «թանկացել
են» մասնակարող կամ արտադրող ըն-
կերությունները, որոնք դեռեւս նոր խմբա-
հանակներ չեն առաջել խանութներ, ոչ
այլ ինչ է, քան սովորական խաբեություն
խանութատղանների կողմից՝ իմնաար-
դարացման եւ մարդկանց դժգոհությու-
նը իրենցից հեռացնելու համար: Սա
հարկ է որ հանրությունը տեղյակ լինի եւ
չհավասարառեսրային օբյեկտների սեր-
երի լացուկոծին, թե իրենք եւս տուժում են

մինչ աղանդների նոր խմբահանակ
սահմանը կամ իրացնելը, անմիջապես
բարձրացնում են աղանդների գները, ո-
րոնք ստացվել են նախկին գներով: **Այս
մոտեցումը որեւէ տրամաբանական
բացատրության չի ենթարկվում եւ գե-
րիցսող դիրքի չարաչափում կարող է
դիտարկվել անկախ նրանից, թե աղ-
անդների գները թանկացել են փո-
խարժեքի շահանունն չափով, թե՛ ան-
համարժեք:**

Բանն այն է, որ ունենալով գերիշխող
դիրք եւ օրջանառության մեծ ծավալներ,
սուղերմարկեցները կամ խոշոր ներմու-
ծողները կատարում են խոշոր գնումներ
եւ դրանք իրացնում երկար ժամանակա-
հատկանքով: Այսինքն, կարճաժամկետ
շահանունների ժամանակ նրանք վաճա-
ռում են նախկին գներով ձեռք բերված
աղանդը նոր՝ ավելի բարձր գներով:
Դրանով, նրանք, փաստորեն, չարաչա-

Փոխարժեքի կարճաժամկետ շահանունն ժամանակ գների արհեստական աճից կարող են խուսափել՝ ինչպե՞ս

Սուղերմարկեցները իրավունք ունենում են գները ըստ կամու բարձրացնելու

րանգների, ինչպես նաեւ ծառայություն-
ների գնային փոփոխությունները, թերեւս
միջին ցուցանիշին կասկածելու հիմքեր
չունենանք:

Սակայն, երկու երեւոյթ, այդուհան-
դերձ, առանձին դիտարկման կարիք ու-
նեն: Առաջին, ինչպե՞ս է տեղի ունենում
գնագոյացումը Հայաստանում մեծա-
նորհների առկայության դարազային եւ
ինչպե՞ս կարող է լինել սնեստական մր-
ցակցության դաշտանության մասին
օրենքի լիարժեք կիրառման դեմքում: Երկ-
րորդ, առանձին, մասնավորապես դաշտ-
անային աղանդների գներ բարձրացում
ոչ թե փոխարժեքին համարժեք 10-15 տոկո-
սով, այլ դրանից ավելի ցածր: Ինչո՞ւ եւ
ինչպե՞ս է սա տեղի ունենում եւ կարո՞ղ է
արդյոք տեղի չունենալ: Վերոնշյալ երկու
երեւոյթները միմյանց հետ ցածրի հա-
մար անցեսանելի կադ ունեն:

Գների չհիմնավորված բարձրացմանը մասնակից են եւ մասնակարարները, եւ խանութները

Գնային փոփոխություններին մեծ ա-
կանատես ենք լինում առեւտրի օբյեկտնե-
րից: Ինչպե՞ս են դրանք փոխվում մասնա-
կարարների՝ ներմուծողների եւ արտադ-
րողների կողմից, բնակչությունը տեղյակ
չէ: Հետեաբար, այստեղ դարձաբանման
կարիք կա, թե ինչո՞ւ են աղանդների
գները թանկանում այս, այլ ոչ թե այլ չա-
փով: Այսինքն, թե ինչո՞ւ են առանձին
աղանդների գներ փոխարժեքի շահան-
ունը անհամարժեք ավելի ցածր բարձ-
րանում:

Թվարկեմք մի հանի աղանդներ, որոնք
թանկացել են 20 տոկոսով՝ լավաշի,
սուրճի, մասսակի (ծանոթ) առանձին տե-
սակներ, այն դեմքում, երբ փոխարժեքի
փոփոխության արդյունքում, նոյեմբերի
24-ից հետո, հայկական դրամը դոլարի
նկատմամբ արժեզրկվել է մոտ 15 տոկո-
սով: 1 դոլարի դիմաց 410-420 դրամից,
փոխարժեքն այժմ դարձել է 1 դոլարի դի-
մաց 470-480 դրամ:

Նախ փաստենք, որ փոխարժեքի անկա-
նուն եւ կտրուկ փոփոխության օրերին,
աղանդների գները խանութներում
փոխվում են օրվա մի քանի անգամ:
Ասեմք, 650 դրամ արժողությամբ սուրճի
տուփը, նույն օրը երեք անգամ գինը փոխ-
վելով, օրվա վերջին կազմեց 800 դրամ:
Սակայն չէ՞ որ այդ օրվա ընթացքում սու-
րճի նոր խմբահանակ երեք անգամ խա-
նութը չի սահմանում: Նույնը կարելի է ասել

փոխարժեքի շահանունն դեմքում եւ
այլն: **Սեղընդմիտե հարկ է հասկանալ,
որ նրանք երբեք չեն տուժում, քանի որ
թանկացման բեռը երբեք չեն կրում ի-
րենց վրա՝ եկամտաբերության նվազ-
ման միջոցով: Ավելին, ման իրավի-
ճակներում առեւտրային օբյեկտները
ավելի ցած են քան թանկացնելով
նախկին՝ էժան գնով իրենց մա-
սակարարած աղանդի գինը:**

Հետագայում, երբ նոր ստացվող աղ-
անդները խանութներին մասնակարավում
են արդեն նոր, ավելի թանկ գներով, խա-
նութատղանները դարձյալ լրացուցիչ ցա-
հույթ են կորցնում: Ներկայացնենք օրինա-
կի վրա: Եթե նույն սուրճի նոր խմբահա-
նակը մասնավորվել է այլ գնով եւ որի ար-
դյունքում վաճառքի վերջնական գինը
650 դրամից դարձել է 800 դրամ, աղա
այդ 150 դրամն ամբողջությամբ մասնա-
կարարի ավելացրած գումարը չէ: Եթե
նախկինում, օրինակ՝ 650 դրամից են-
թադրենք 65-70 դրամն էր խանութին
մնում որդես ցահույթ, աղա 800 դրամի
դեմքում՝ արդեն 80-100 դրամը: Հենց
նույն դաշտանով էլ փոխարժեքի 15 տո-
կոս փոփոխման դարազային առանձին
աղանդներ թանկանում են 20 տո-
կոս: Առաջիկա աղանդի բոլոր օղակներ-
ում՝ ներմուծողից կամ արտադրողից
մինչեւ խանութներ, իրենց կողմից ավե-
լացնում են աղանդի գնի իրենց բաժի-
նը: Ժողովրդական լեզվով ասած՝ տոկո-
սի վրա իրենց տոկոսն են դնում:

Տեղավորվում է այս ամենը շուկայա-
կան գնագոյացման տրամաբանության
մեջ: Թերեւս այդ, որքան էլ անարդար կա-
րող է թվալ: Սակայն, գնագոյացումը
կարող է ավելի արդար եւ թափանցիկ լի-
նել, եթե դեմքում լինի սկզբի դեմքում
սնեստական մրցակցության դաշտա-
նության համաձայնողը կիրառի ավելի
ազդեցիկ լծակներ մեծաճանաչներ ունե-
ցողների կողմից գնային փոփոխությու-
նների նկատմամբ:

Գերիշխող դիրքի չարաչափման համար չկիրառվող մոտեցում

Խոսքը մեծաճանաչ կամ ինչպե՞ս մե
օրենսդրության մեջ է գրված՝ գերիշխող
դիրք ունեցողների, մասնավորապես նե-
րմուծողների եւ առեւտրային ցանցերի
(սուղերմարկեցների) վարագծի մասին
է: Պարենային աղանդներ ներմուծողնե-
րը եւ սուղերմարկեցները նույնպես փո-
խարժեքի կարճաժամկետ (ընդգծում ենք
կարճաժամկետ) շահանունն ժամանակ,

հում են իրենց գերիշխող դիրքը, քանի որ
երկարաժամկետ գնումների դեմքում
նրանք կարող են եւ ամենայն հավանա-
կանությամբ օգտվում են ման գնորդնե-
րի համար սահմանված գերիշխող, աղա-
նիկ գնումներից եւ այլ արտադրություննե-
րից: Հետեաբար, փոխարժեքի շահան-
ունն իրենց նրանք իրավունք չունեն
զգեցն ստառողի վրա: Սակայն Հայաստանի
սնեստական մրցակցության դաշտանու-
թյան համաձայնողը խնդիրն այլ կերպ
է մոտենում՝ համարելով միայն, թե ար-
դյո՞ք աղանդների գները գերիշխող դիրք
ունեցողները փոխարժեքի շահանունը
համարժեք են փոխել: Միմյանց նշենք, որ
մեծաճանաչները կարգավորող մարմին-
ներն այլ երկրներում տարբեր ժամանակ-
ներ դաշտամիջոցներ են կիրառել ման
գնորդներին նկատմամբ: Անգլիական
Tesco սուղերմարկեցների ցանցը, Կանադա-
յում Nestle եւ Mars ընկերությունները,
ԱՄՆ-ում Hershey Canada ընկերություն-
ները բազմամիլիոն տուգանքներ են վաճա-
րել իրենց աղանդների գների չհիմնա-
վորված թանկացումների համար:

**Եթե մեզ մոտ այս մոտեցումը կիրառ-
վեր, աղա դա համադրաստիսան
անդրադարձը կունենար նաեւ առեւ-
տրային այլ օբյեկտների՝ փոքր ու միջին
խանութների վրա:** Նրանք նույնպես ար-
հեստականորեն, մինչեւ աղանդների նոր
խմբահանակների ստացումը չէին բարձ-
րացնի իրենց մոտ եղած աղանդների
գները փոխարժեքի շահանունը զուգա-
հեռ: Նման կերպ վարվելու դեմքում
նրանց ստառողները կուղղվեին դեմքի
ման կերպ չվարվող սուղերմարկեցներ՝
չթանկացած աղանդները գնելու հա-
մար:

Սա է այն անցեսանելի կադը, որ գո-
յություն ունի այս երկու երեւոյթների մի-
ջեւ: Գների արհեստական, չհիմնավոր-
ված թանկացման դեմքում խոշոր նե-
րմուծողների եւ սուղերմարկեցների
նկատմամբ որդես գերիշխող դիրք չա-
րաչափողներ, տուգանքի կիրառման դա-
րազային, այս խնդիրը կզսնի իր արդյու-
նավետ լուծումը: Անհրաժեշտություն էլ
չի լինի աշխատանքային խումբ ստեղծել
կամ ուսումնասիրություններ անել փո-
խարժեքի կարճաժամկետ շահանունն եւ
գների փոփոխման համարժեքությունը
որոշելու համար: Անգամ օրենսդրու-
թյան փոփոխման կարիք չի լինի, քանի
որ օրենքով գործող նորմերը ամբողջու-
թյամբ կիրառելի են: Մնում է միայն
դրանք կիրառել:

Ռուսական սուկի ընդդեմ դոլարի

2014 թ. նոյեմբերի 7-ի համարում «Ազ-
գը» գրել էր, որ ներկայումս շուկայի
դարձած ռուս-չինական մեծեցումը կա-
րող է վերջ դնել աշխարհում դոլարի գե-
րիշխանությանը: Ըստ երեւոյթին, Ռու-
սաստանն ու Չինաստանը իրոք որոշել են
«դոլարի մեծափոխության» հակակշիռ
ստեղծել: Գերմանական «Դի Վեյթ» թեր-
թի սնեստական մեկնաբան Հոլգեր Ցե-
դիցը նշում է, որ դրա վկայությունն է
«1998-ից ի վեր ամենալուրջ ձգնաժամն
աղանդ ՌԴ սնեստությանն օգնելու Չի-
նաստանի դաշտասակամությունը, ինչ-
պես նաեւ այն, որ Կրեմլը սկսել է ասի-
ճանաբար հրաժարվել դոլարից եւ վերջին
ուր ամիսներին նոյաբանապես կերպով
սուկի գնել:» Արժույթի միջազգային հիմ-
նադրամի սկզբներով, Ռուսաստանի ու-
կու դաշտը 2014 թ. նոյեմբերին ավելա-
ցել է 603 հազար ունցիայով (գրեթե 19
տոննա) հասնելով 1187,5 տոննայի: 2005
թվականից ի վեր երկրի սուկու դաշտի
ծավալը մոտավորապես եռապատկվել է:

Թանկարժեք մեծաղի գնումները չեն
կարող հարցերի տեղի չսալ, քանի որ վե-
ջին ամիսներին Ռուսաստանը իր դա-
հուսային արտադրութի նշանակալի
մասը (գրեթե 100 մլրդ դոլար) ծախսել է
նույնի փոխարժեքի կայունացման եւ մի
ցարք ընկերությունների փրկության նոյա-
սակներով, գրում է «Դի Վեյթը»: Առաջա-
սար վարկադիչային գործակալություն-
ները, մասնավորապես S&P-ն, նույնիսկ
ստառնում են Ռուսաստանի վարկային
կարգավիճակը 2015 թ. իջեցնել «աղբա-
յին» մակարդակի, իսկ վերլուծաբաննե-
րը կանխագուշակում են, թե ՌԴ սնես-
տության ծավալները կկրճատվեն 2015 թ.
5,5 տոկոսով եւ 2016 թ.՝ 3 տոկոսով:

Ռուսաստանը սուկու գնման դաշտանա-
կան դաշտն է անվանում Արեւմուտքի
դաշտամիջոցները: Ռոյթեր գործակալու-
թյան սկզբներով, ՌԴ Կենտրոնական
բանկը ձեռք է բերում հայրենական սուկու
հանքերի արտադրանքը, քանի որ վերջին-
ներս չեն կարողանում գնորդներ գտնել
արտասահմանում: Սակայն փորձագե-
ցները կասկածներ ունեն, որ սուկու գնման
իրական դաշտանը Կրեմլի խոշոր ծրա-
գիրն է եւ աշխարհաբարաբարաբար
նազմավարությունը: «Ենթադրվում է, որ
Մոսկվան ուզում է առավել անկախ լի-
նել դոլարից եւ ֆինանսական խտա-
վարումների հնարավորություն ունենալ ի
դեմք Արեւմուտքի դաշտամիջոցների խա-
սացման», գրում է գերմանական թերթը՝
Նեյթլի, որ սուկին համայն աշխարհում
ընդունված արժույթ է եւ գերիշխող դո-
լարի այլընտրանքն է: Այսպիսով, սուկու
դաշտարի ավելացումը ԱՄՆ-ից անկախ
հռչակվելու յուրօրինակ ձեւ է:

Տվյալ փաստարկմանը լիովին հա-
մընկնում է նաեւ այն, որ Թուրքիայի, Ղա-
զախստանի եւ Ասիայում նոր զարգացող
մի ցարք այլ երկրների կենտրոնական
բանկերը նույնպես վերջերս ավելացրել
են սեփական սուկու դաշտանները: Սուկու
գնումները միանգամայն ներգծվում են
ընդհանուր դաշտերին. նոր զարգացող
դեմքությունները հասկապես ջանում են
ստեղծել Արեւմուտքի ֆինանսաարժույթա-
յին համակարգի հակակշիռ: Օրինակ,
2014 թ. ամռանը աշխարհի բնակչության
40 տոկոսը եւ ՀՆԱ 1/5-ը ներկայացնող
Բրազիլիան, Ռուսաստանը, Հնդկաստա-
նը, Չինաստանը եւ Հարավաֆրիկյան
Հանրապետությունը հիմնեցին զարգաց-
ման միասնական բանկ եւ դաշտանա-
յին հիմնադրամ, որոնք դեմք է մրցակցե-
ն Արժույթի համաշխարհային հիմնադրա-
մի հետ:

Ճակատագրի հեզմանով հենց Սուկ-
վան կարող է դառնալ նոր բանկի առա-
ջին փոխառում, քանի որ, ի տարբերու-
թյուն 1998 թ. ձգնաժամի, ֆիչ հավանա-
կան է ԱՄՆ-ի օգնությունը, որտեղ ԱՄՆ-ը
ուճի վեցոյի իրավունք: Իսկ վաստարա-
գույն դեմքում Ռուսաստանը կարող է հե-
տեւել Ուկրաինայի օրինակին, որը սնան-
կացման դեմ դաշտանալի վաճառեց իր
սուկու դաշտարի մեծ մասը: **Պ. Բ.**

ՅԱԿՈՒ ՎԱՐԴԻՎԱՆՆԵՆ

Անցեալի ֆառուղիներէն

Ի՞նչ կը յուշէ Սուրաբայան հայութեան

Ամպերէն զուգադիպող միջազգային վերջին արդէն անկասկած կարելի էր նկատել ինտերնետային «ԷյրԱսիա» օդանավային ընկերութեան մէկ օդանաւին ջախջախումը Քարիմաթա նեղուցին մէջ, երբ օդանաւին բոլոր 162 ճամբորդները զոհ գացին օդանաւային այս արկածին: Թռիչքը՝ դեկտեմբեր 28ին ճամբայ կելելէ Իճդոնէզիոյ Արեւելեան Ջավայի աշխարհամասէն՝ Սուրաբայայէն դէպի Սինգափուր:

Ինչո՞ւ հիսի զուգադիպումն էր կիսի նկատուել այն, թէ նոյն օրերուն, երբ գրասենտակիս մէջ կարգի կը բերէի արխիւային կարգ մը նիւթեր, քղթածարի մը մէջ զսայ հեռախոսակցական երկու փաստաթուղթ գրուած 1926ին, սուրաբայաբնակ Չայրաթէ Յակոբեանի կողմէ:

Անոնցմէ առաջինը՝ կոնդակ մըն էր յղուած Ս. Էջմիածնէն, 16 սեպտեմբեր 1925ին Վեցալի Քէրոզ Ե Ամենայն Չայոց կաթողիկոսէն եւ ուղղուած Սուրաբայայի հայ համայնքին: Արդ, Մայր աթոռի միաբան Ռուբէն Ծ. Վրդ. Մանասեանի նախաձեռնութեամբ կատարուած էր նուիրահաւաք սեղոյն համայնքին կողմէ եւ հաւանութեամբ զուարը ամբողջութեամբ փոխանցուած էր Ս. Էջմիածնի վերաբերման օգտին: Ու որովհետեւ նախագահութիւն կաթողիկոսը օրհնութեան այդ կոնդակը առաքած էր Ինչոնէզիա:

«Ընկալելալ մեր յետուն ժամանակի գիտնազիր դասուարժան Չայրաբայաբնակ Սուրաբայա ֆաղափ, գառաբայալ ի 26 Արդիլ ամսոյ տարուայ, որով յայտ առնէիմ գորդակակ զգացումն եւ զբարեմադրութիւնս Ձեր, ի դասմասնայ այցելութեան Ներկայացուցի Մայր Աթոռոյ Ս. Ռուբէն Ծ. Վարդապետի, մեմբ հեռագրատր յՅ Մայիսի յանուն յարգելի Քերոզ Արգարի յայտնեցալ զզոհուանակութիւնս մեր եւ զողջոյն Չայրաթէակակ եւ օրհնեցալ գիտնային հասարակութիւնս Չայոց որ ի ճավա կղզուք»:

Կոնդակին բովանդակութեան մնացեալ մասին ամփոփումը կը ներկայացնենք արեւմտահայերէն՝ աւելի հասկնալի դարձնելու համար զայն ընթերցողին: Այստեղ. Վեհափառը կը յորդորէ սեղոյն հայութիւնը հեռաւոր օտար այդ կղզիին մէջ երբէ՛ք չմոռնայ մայրենի լեզուն, հայրենիքը՝ Չայրաթէանը եւ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի: Անոնք թող դաստիարակեմ իրենց սիրելի զաւակները նոյն զգացումներով:

Ճիշդ 90 տարիներ առաջ՝ նոյն ազգային ցաւերը: Այսօր ալ նոյն յորդորները մեր նուիրադասական աթոռներէն ու հայրենի կառավարութենէն կ'առաջանան բովանդակ հայութեան նոր սերունդին:

Երկրորդը՝ գոյժ մըն է Ճայրաթոյն Արեւելի ծանօթ բարեբար ազգայինի մը՝ Պօղոս Տասնութեանի (Sir Paul Chater), որ կը մահանայ 80 տարեկանին: Ան հնդկահայ էր, ծնած՝ Սինգափուր, եւ կէս դար է ի վեր հաստատուած՝ Չոնգ Զոնգ, որ մայրամուտի դիրքի էր հասած շնորհիւ իր նախաձեռնութեան ոգիին եւ ձեռնարկութեան: Գեռաւոր Արեւելի մէջ նշանաւոր ու ազդեցիկ դէմք էր եւ. արժանացած էր Բրիտանական կայսրութեան կողմէ «Սըր» կոչումին: Տակաւ զարգացող այս մեծ ուսանիւն մէջ անոր ներդրումները եղած են ամենաբարձր, մանաւանդ ֆաղափ նախաձեռնութեան շնորհիւ արեւելեան աշխարհագրագետ մէջ:

Եղած է իրարայգորդ ֆաղափապետութեան խորհրդակցական: Գոնգ Զոնգ ազդեցիկ դրամասան սօրէն խորհրդի անդամի հանգամանակով զանազան կարգի հաստատեալ էր ճարտարաւարտութեան զանազան երկիրներու հետ: Ան յաճախ այցելած է Սուրաբայա եւ ունեցած շնորհներ սեղոյն հայութեան բեկորներուն հետ:

Պօղոս Տասնութեան բարեգործ ազգային մը եղած է միտ հասնելով ազգային ու եկեղեցական, բարեխիտական ու կրթական կազմակերպումներուն: Մայր աթոռի նոյն ներկայացուցիչին՝ Ռուբէն վարդապետ Մանասեանին 1925ին Ս. Էջմիածնի վերաբերման էր մայրաքաղաքէն համար նուիրած է հազար անգիլական սուլի: Մեծագումար նուիրատւութիւն մը անկասկած: Սակայն, վստահաբար եթէ իրեն ներկայացող վարդապետը գիտնար անգլերէն լեզուն եւ կարենար իրական դասերը տալ այդ օրերու խորհրդային Չայրաթէանի եւ Մայր աթոռի սխուր վիճակը, բարեբարը շատ աւելի մեծագումար մասնակցութիւն կրնար բերել տարած ջանքերուն:

Նուրբեր կատարած է Կալկաթայի հայոց եկեղեցիին, անգլիական Լամարթիներ ֆոլդին, որ իմբ ուսանած էր եւ որ այդ օրերուն 40 հայ ուսանողներ կը հետեւէին բարձրագոյն կրթութեան:

Կը մահանայ անգլալեզու. եղբօր գաւակին իր ժառանգութենէն մաս մը կ'ստանալէ տէր, մնացածը յանձնած է Կալկաթայի հայոց եկեղեցիին: Այս եկեղեցին հնդկահայերու եւ դասակարգային համար կարեւոր ազգային բոյն մը եղած էր 18-19րդ դարերուն:

Սիւս այս լաւ ու սխուր յիշատակներով ամպերէն կը հետեւի օդանաւային արկածին ու անոր գոհերուն մասին կը մտածէի: Օդանաւի ճամբորդներուն մեծամասնութիւնը ֆրանսուհներ էին: Երկիր մը՝ Ինչոնէզիան, որ բացարձակ մեծամասնութեամբ մահմեդական ազգաբնակչութիւն ունի: Ու հարց կու տամ ինչո՞ւ չեմք. արդեօք հայր ուսմաններով զոհեր կային այդ օդանաւին մէջ...:

Չէ՞ որ ամէն տեղ հայ կայ:

4 Գոնե՛ կիսական մի փչ բացահայտմանը, թե՛ն ոչ մեր իրավադատներ, ոչ ռուսական իրավադատների նկատմամբ վստահության բարձր ցուցիչ հանրության մոտ չկա: Բայց հիմա հանցագործը ռուսական ռազմականում է, նրան երբ եւ որե՛ղ բռնելու դատարանը հանդերձ է վստահություն չկա, որովհետեւ անընդհատ հետեւել են նաեւ Գյումրիից ստացվող ոչ դատարանական տեղեկատվությամբ, որի համարությամբ անարժանահավաս է թվում դեմադրական սահմանի մոտ սահմանադատների կողմից վնասագործվել, այդպիսով ռուսական իրավադատներին գործի հետախուզությունը ընդունելով: Թող որ մեր իրավադատների համագործակցությամբ (չգիտեմ՝ ինչ աստիճանի համագործակցություն է), չնայած Չայրասանի գլխավոր դաստիարակ երեկ տեղեկացրեց, որ հայ իրավադատներն էլ են հարցախնդրվում:

են ամբողջ՝ տեղեկացվում է, որ Գյումրիում ամբողջ ժամանակում է դեմադրական հանձնել հայկական կողմին: Բա չեսես՝ ամբողջ ո՞վ է, սղանդից վրդովված գյումրեցի՞ք, այդ տղերք գողին չհասկացնե՞ս բա՛ մի ֆաղափականացրու:

Հանցագործի դատարանի շարունակ: Վեր բոլոր վարկածների դեմում ռուսական ռազմաբազայի հրամանատարությունը խնդիր ունի: Եւ եթե հոգեկան հիվանդ է հանցագործը՝ նրան ծառայության ներգրավվածների աղեկվասության հարց է, եթե հիվանդ չէ՝ գեմով գործարար լինելու արագ չարձագանքվելու, զինված մարդու փախուստից վստահ մասին ֆաղափացիական բնակչության չզգուշացնան անդամաստիանության, եթե այլ՝ ավելի մեծ հանցախուժ են կոծկում՝ ընդհանրապես խնդիրների կույս ունեն, եթե այլ երկիր հասուկ ծառայությունների ստորադիր մեջ է հայտնվել ռուս զինծառայողը, ինչ-որ բան որ ժամանակվոր Թեան Դոդոյանն է ենթադրում, արդեն այդ-

Սոցիալական ցանցերում Երվանդի մի ողջ բազմություն է վարկածներ առաջ ֆառու: Անհավանականները՝ մի կողմ, բայց արժե նաեւ այն վարկածի ուղղությամբ աշխատել, որ զուցե մի ողջ խումբ են եղել հանցագործները, խմած զինվորներ, մեքենա էլ են ունեցել, չգիտեմ՝ ի՞նչ նոտասկաներով են եկել հենց այդ տուն, ինչից՝ ինչ է ստեղծվել, հետո իրենցից ամենախոցելիին են հանձնել զուցե, է՛ն էլ արդեն հոգեկան հիվանդ են սարկում: Թե՛ հոգեկան հիվանդներն ինչու եւ ինչո՞ւ են ծառայում ռազմաբազայում: Բացի այդ՝ հանցագործության ձեռնարկը, լրիվ հանցագործության այլ՝ մեր ազգին ֆաջ հայտնի ստերտիոլ է հիշեցնում, լավ է, գոնե, որ վեց ամսական փոփոխվել փրկվեց, ու հիմա կարծես առողջանում է: Կամ դեմադրական մոտ հայտնաբերված երեք հեռախոսն ո՞ւմն էին, եթե գողացված են՝ ինչու, ոսկեղենը չի գողացել՝ հեռախոսներն էլ վերցրել,

Անսրամաբանական...

արդեն կալանքի ենթարկված եւ երկու հանցագործությամբ մեղադրվող դեմադրական:

Գյումրեցիք ոսիր են կանգնել եւ դատարանում են արդար դատարանություն, հանցագործին Չայրասանի իրավադատ մարմիններին հանձնում, անգամ նրանք գնացել են ռազմաբազա: Իսկ ի՞նչ է, ի՞նչ է, ի՞նչ է լինելով այդ համայնքը հայ դատարան: Սիւսայել Աստուրյանի սղանդական համար է վրդովված ու բողոքի ցույց անում Ֆրանսիայում, Չայրասանում մի ընթացիկ սղանդը չարժե՞ք, որ մարդիկ բողոքեն: Գնեմ կարծում, որ այդ բողոքը ֆաղափականացնել է նշանակում տեղի ունեցածը: Եթե գյումրեցիք ու հայերս դատարանում են մարդու լիարժեք բացահայտում եւ կարգուկանոն մեր երկրի տարածում զնվող ռազմաբազայում, որից եկել է վստահը ֆաղափացիական հայ բնակչիցների նկատմամբ, սա հալառասակականություն է: Ի՞նչ կարծիքով ոչ: Եւ երկրի առաջին դեմքերի՞ եղածը դատարանները խուսափելով նույնպես չի կարելի անվանել ռուսամետություն, սա ազգային արժանադատության հարց է, դեկավրությունը եւս լիարժեք է վերաբերմանը բարձրաձայնի, ֆանի որ այս կարգի հանցամեղ ազգություն չի ճանաչում, եւ դրա դատարանում որեւէ ազգի դեմ չէ: Որ Չայրասանում Ռուսաստանի դեսպան Վոլիմկինն էլ ռուսական «Սողոմոնի» ռադիոկայանի հարցազրույցում ասել է, թե չլիարժեք է ֆաղափական հրեների բողոքի այս հարցի տուր, այդ չի նշանակում, որ մեր ֆաղափական ուժերն առաջինը չլիարժեք է դատարաններին տեղի ունեցածն ու արդար դատարանություն եւ դատարանության ճիշտ սուբորդինացիա դատարաններին, չվախենալով, որ դրանով նրանց հակառակական կիսմարտն է, իր խոսքերով, բողոքող մարդկանց զգացմունքները: «Որովհետեւ դատարանը հանցագործություն է տեղի ունեցել, որի համար հանցագործը լիարժեք է դատարանի սա: Մարդիկ, իհարկե, իրավունք ունեն գալ այստեղ, իրենց կարծիքն ու զգացմունքներն արտահայտել, բայց հարցը ֆաղափականացնել լիարժեք չէ», ասել է նա՝ նկատի ունենալով Ռուսաստանի դեսպանասան մոտ այս երկու օրը տեղի ունեցող հայ ակտիվիստների բողոքի ցույցերը: Վոլիմկինի ասած մարդիկ արդեն «Ռեգնումի» ռուսական ծառայության հարդրագրությունում դարձել

դիսի սահմանադատության որակի ու նոտասակահամարության խնդիր է առաջ գալիս: Եւ շատ անհասկանալի է, թե ինչո՞ւ լիարժեք ռուսական գերատեսչական կառույցը ՌԴ դատարանության նախարարության հասուկ հանձնաժողովը կամ նրա ֆնչական խումբը ֆնչի մի հանցագործություն, որը կատարվել է Չայրասանում, ֆաղափացիական անձանց նկատմամբ, սա չէ որ միայն ռազմական տիրույթի՝ դատարանության, սահման խախտելու փորձի հարց չէ (դարձվեց՝ սահման խախտելու մեղադրանք նրան չի առաջարկվել), այլ ֆրեական հանցագործություն, այ սա չի կարողանում հասկանալ հայ հանրությունը: Որեւէ գերատեսչական կառույց միտ է հակված է դատարանի գերատեսչական թերությունները: Գնայած՝ գլխավոր դատարան Վերոզ Կոստանյանը, Սերժ Սարգսյանի հետ հանդիպելուց հետո խոսակցել է, թե հանցագործը դատարանականություն կենթարկվի ԳՅ տարածում, բայց ոչ ոք դեռ մանրամասնաբար չգիտե, թե դա ինչ է:

ուն հետ է կաղվել. կամ միգուցե հանցակցներին են...

Այս վարկածները ծնվում են դատարանական վարկածի անսրամաբանական լինելու եւ հանցագործության շարժառիթների հստակ չերեպայում դատարանով, ու իսկապես հայկական իրավադատ մարմինները շատ քան ունեն դատարան:

Ու, բնականաբար, հանրության մոտ ծագող հարցերը դատարան են ուզում, եթե այդ հարցերը դատարանի չունենան, այժմ Գյումրիում եւ Չայրասանում բարձրագույն արդարացի բողոքի այլիք դժվար կլինի լիարժեքապետել, կաղվելանա հարցադրումները, թե այդպիսի զինվոր ունեցող, արածները դատարանից ցանկացող սահմանադատարան արդյոք ի վիճակի՞ է դատարանել հայոց սահմանը: Ու սա ֆաղափականացնելու, ու հասկապետի հակառակականությունը հանցագործությունը, թե հանցագործը դատարանականություն կենթարկվի ԳՅ տարածում, բայց ոչ ոք դեռ մանրամասնաբար չգիտե, թե դա ինչ է:

Իսկ հանցագործին (հանցագործներին) Չայրասանի իրավադատներին չհանձնելու եւ այս առիթով երկուստեք ռուսական եւ հայկական կողմերից ՌԴ սահմանադրության վաթսուներկերով կեցի մասնացույց անելը ավելի խիտեց Չայրասանի իրավադատությունների եւ իրավադատ մարմինների՝ հանրության մոտ վստահությանն ու վարկին՝ հիմք տալով նաեւ կատարելու, որ հանցագործությունը իրապես բացահայտելու մասին լիարժեք է հույս չունենալ:

Իսկ միգուցե հենց ռուսական կողմը, իր ռազմական բազայի հեղինակության բարձրացման նոտասակահամարությունից ելնելով՝ կատարվածի հետախուզությունը հանձնել հայ իրավադատներին, մանավանդ ռուսական հրատարակումներում էլ մտահոգություններ, սղանդի դատարանով հայ-ռուսական հարաբերությունների՝ գոնե կենցաղային մակարդակով չվստաբարացնելու ուղղությամբ, կան:

Զանի չի կատարվել անդամալին՝ ասեմ դեմադրականի «իմաստարանության», այդպիսով՝ որեւէ վարկած աղագուցելու անհնարինության տարբերակով, մանավանդ բոլոր մյուս աղագուցելու անուղղակի են, ակամաստներ չկան, իսկ ցանկալի ցուցմունք մեկ մարդուց ստանալու միջոցների դատարան իրավադատները երբեք չեն ունեցել:

Յիւ Ետրֆ

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Երբ այս հոդվածը դրսևանում էր, Հայաստանում սարսիմակորեն դեռ չէին սկսել այն խոսակցությունները, որ ռուս ռազմաֆարավն իրականում Թուրքիայի գործակալ է եղել, եւ որդես սրա աղացուց դեռ չէր բերվում այն հանգամանք-փաստը, որ Գյումրիի դաժան հանցագործության մեջ կասկածվողը հայտնաբերվել է հենց Թուրքիայի սահմանը հասելիս: Ամեն դեպքում Վալերի Պավլովիչը բավականին «զիլ» եւ «ֆայմող» զոյա է, քան որ նախընտրել է անցնել ոչ թե իր երկրի թեմաճի Վրաստան, այլ իր երկրի զազաառեւտրական գործընկեր՝ Թուրքիա:

Այդուհանդերձ, Վալերի Պավլովիչը Հայաստան հենց այնպես չէր եկել: Նա, ըստ Հայաստան-Ռուսաստան միջդեռական դայմանագրի, մի քանի ամիս առաջ մեր երկիր էր եկել՝ «ՀՀ Ձիմկած Ուժերի հեռ համաեղ դաճադանելու ՀՀ սարածֆայիմ ամբողջականությունը եւ ամվճանգությունը՝ ՀՀ սահմանի ողջ երկայնքով»: Այլ կերպ սասած, երբ մեր մայրերը, փոյրերը, կանայք,

Պերմյակովիմ սարել են հարագաս ռուսական ռազմաբազա, եւ նրա գործը ֆննելու համար Մոսկվայից Գյումրի են ժամանել ՌԴ ֆննչական հասուկ բաժնի ներկայացուցիչները: Մինչ այդ, երբ դեռ Պերմյակովիչը չէր հայտնաբերվել, ռուս զինվորները, ռուս զինված զինվորները հայկական Գյումրիում իրենց ընկերոջն էին փնտրում, ֆաղափ որոճ հասվածներում, մեզ գոնե անհայտ դաճառներով, կրակահեռք բացելով, սեսնես ո՛ւմ վրա, սեսնես՝ ինչ ո՛ւ, սեսնես՝ ո՛ր իրավունքով:

Նախագահ Սարգսյանը, չնայած Գյումրի չմեկնեց, հավանաբար ամբողջովիմ վասահելով ՀՀ ոստիկանությանը, ռազմական ոստիկանությանը, հասուկ ստորաբաժանումներին, եւ, իհարկե, ռուս զինվորներին, բայց հասուկ խորհրդակցություն անցկացրեց, որեղ հայտարարեց, որ Պերմյակովի գործը զսնվում է իր վերահսկողության սակ: Սա մեզ հույս սկեց, որ Հայաստանում դաժան հանցագործություն կասարելու մեջ մեղադրվող օսարելյա ֆաղափաղու գործի ֆննությունը, նրա դաճադարությունը, հեռագայում նաեւ հավանական դաճիժը կլինի հենց Հայաստանում, ինչդես, օրի-

դա, հավանաբար այնքան ճաս է զբոսնել՝ վաղ առավոյան, հունվարյան ցուրտ Գյումրիում, որ ծարավել է, ժամը 6-ին մոտ, եւ ցանկացել սառը ջուր խմել: Եթե դուր կարդավ այս սողերը արդեմ ծիծաղում եֆ, աղա հիճեցնեմք, որ այս խոսերը Պերմյակովի ցուցումնից են: Աղանա ծեծել է Ավեհիսյանների դուռը (ինչն, ի դեղ, ըստ նախաֆննության նախնական վարկածի, բաց է եղել): Տանսիրոջից նա ջուր է խնդրել... հեռո, հեռո նա արել է այն, ինչ արել է: Պասկերացում եֆ, չէ՞, դուր զբոսնում եֆ, դիցուր, Կալինինգրադի փողոցներով, ծարավում եֆ, բախում եֆ, սաեմֆ Պողովների սան դուռը, այն բացում են ձեր առաջ, դուր ջուր եֆ խնդում, վասահաբար սալիս են, այն էլ, եթե դուր զինվորական հանդերձանքով լինեֆ, այն էլ՝ ռուսական ամենակարող եւ ամենափրկիչ բանակի զինվորին, աղա դուր բաժակը հեռ վերադարձնելուց հեռ մսնում եֆ Պողովների սուն, սղանում եֆ սանսիրոջը, նրա կնոջը, նրանց որդուն, վերջինիս կնոջը, նրանց մեծ երեխային, իսկ փոհրիկին ծարվ լիրավորում եֆ, այնքան ծանր, որ Կալինինգրադի հիվանդանոցի վերակենդանացման

Ես էլ եմ հայ

Եթե ինչ-որ հրաճով Հայաստանում ռուսական 102-րդ ռազմաբազայի մնալ-չմնալու հարցը դրվեր համաժողովրդական հանրավեղի, աղա ես ոչ միայն կմասնակցեի այդ հանրավեղին՝ որդես ՀՀ ֆաղափացի, այլեւ կգնայի եւ իմ վճռական «ոչ»-ը կասեի: Դրա համար ես իմ դաճառներն ունեմ, ավելի ճիճս՝ իմ դաճկերացումները՝ անկախության, դեռականության, ազասության, ռազմավարական գործընկերության, Հայաստանի բարեկամների, ոչ այնքան բարեկամների, բողոքովիմ չբարեկամների եւ այլնի եւ այլոց մասին:

Բայց սա չի խանգարում, որ ես կարդամ Լեւ Տոլսոյ (միայն թե ոչ նրա «Պասերազն եւ խաղաղություն» վեղը, ֆանի որ... ճաս երկար է), որ ճարունակեմ հիանալ Չայկովսկիի երաժճությունը, երազեմ գոնե մեկ անգամ Մեծ թասրոնում լինելու մասին, որ սիրեմ Մոսկվայի Կարմիր հրաղարակը, որ ճարունակեմ աճխարհում լավագույնը համարել մոսկովյան մեռոդոլիեները, եւ, հաճախ զանգահարեմ իմ ռուս ընկերներին եւ հարա-

զասներիս ռուս կանանց հեռաֆրվելու, թե ինչդես եւ: Ընդհանուր առմամբ ռուսների դեմ ես ոչինչ չունեմ եւ հրաճալի հասկանում եմ, որ եթե անգամ ունենայի էլ՝ դրանից ռուսները ամենեկին չէին անհանգստանալու:

Առհասարակ, փիլիսոփայական սեսություն է հավանաբար, որ եթե դիմացինի հանդեղ աեսություն ես սածում, աղա դրանից ավելի ճաս դու ես սուճում, ֆան դիմացինը: Հասկաղաե, որ դիմացինն անհամեմաս ավելի մեծ հնարավորություններ ունի, ֆան դու: Այսինքն, եթե, ենթադրեմք, մեմֆ ասում եմֆ ռուսաստանցի Ռոման Աբրամովիչին՝ եական չէ, թե ինչ դաճառներով, դրանից նրա գործերը Լոնդոնում անհաջող չեն գնում եւ նրա «Չեկսի»-ն չի դաղարում գլխավորել Անգլիայի ֆուսբողի որեմիեր լիգայի մրցաբարային աղուսակը: Փոխարեներ մեզ մեր իսկ ասելությունը առնվազն գլխացալ է դաճառում, եթե ոչ ավելի լուրջ առողջական խնդիրներ, որոնց բուժման համար աճխարհի ոչ մի դասարան կոնկրեռ Աբրամովիչին չի կարող սֆիղել վճարել:

Այս համաեռեստում առնվազն սարսիմակ է՝ «Ես ասում եմ ռուսներին» մասսայական ձեակերողումը, ինչն՝ աղանդի մեջ մեմելուց առաջ երդման դեռ մի բան է դարձել մեզանում: Նախ հարց է առաջանում՝ ռուսներին, այսինքն՝ ո՛ւմ: Բողոհի՛մ, իսկ մեմֆ ձանաչո՛ւմ եմֆ բոլոր ռուսներին, որդեսզի կամ սիրեմֆ նրանց, կամ ասեմֆ նրանց: Բացի սրանից, ծիծաղելի չէ՞ արդյոք ասել ինչ-որ ընդհանրական բան. օրինակ՝ եթե մեկն ինձ ասի, որ ինքը ասում է 2014-ի նոյեմբերի 14-ին եղացած անձերը եւ հիմնավորի իր ասելությունը:

Բայց վերաղառնամֆ ռուսներին: Երբ ես աղում էի Մոսկվայում եւ հաճախ էի օզսվում աճխարհի՛ իմ կարծիքով ամենալավ մեռոդոլիեների ծառայություններից, հաճախ էի հանդիղում ազգությանը հայ, ՀՀ ֆաղափացի երիսասարդների, որոնք իրենց վերնաճաղիկների միայն ամենաներեկի կոճակն էին կոճկած լինում, այն էլ, որովհեռե՛մ՝ մոռացել էին արձակել: Որդես կանոն նրանք հարբած էին լինում (լավագույն դեղմում) եւ կամ հայերենով զրուցում էին միմյանց հեռ՝ չմոռանալով չվառած սիգարեները հանել բերաններից, կամ ռուսերենով՝ դիմացը նսած երիսասարդ ռուս աղջիկներին դարձեներում էին, որ իրենք հայ են ու սաֆարյուն: Աղուոնում վազոնի ռուս ուղեուրները ասելությամբ նայում էին նրանց կողմը, երեկ ունեին:

Ու ես ամեն կերպ փորձում էի ճեղել ռուսների հայացքը ինձ վրա, սաելով, ճիճս է՝ ոչ բարձրաճայն՝ «Ես էլ եմ հայ»:

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Պերմյակովիմ թողեֆ մեզ

ոմանց դարագայում էլ՝ սիրած աղջիկները եկեղեցի էին գնում եւ մոմ վառում՝ հանում մեր սահմանն ու անվճանգությունը դաճաղանող զինվորների, Ասված այդ մոմերն ընդունում էր նաեւ Վալերի Պերմյակովի անունից՝ նաեւ նրան դաճաղանելու համար: Կամ, երբ մեր հայրերը ամեն սեղանի ճուրջ նսած խմում էին մեր անվճանգությունը դաճաղանող բողոք զինվորների կենացը, կարմում էին այդ թվում Վալերի Պերմյակովի ականցները:

Բայց թողնեմք նրա ականցները՝ հույսով, որ դրանք ֆաճող կլինի անդայում: Պերմյակովի գործը այլ, առավել հեռաֆրական, նաեւ ջղայնացնող, նաեւ ուսուցողական կողմեր ունի: Օրինակ՝ նրա հարագաս ֆույրը հայտնել է, որ նախ իր եղբայրը մեծ ընսանիֆ ունի, բացի այդ՝ հոգեկան ոչ մի խանգարում չունի, եւ ամենակարեուրը, որ նա չէր կարող մարդ սղանել, առավել եւս՝ երեխա. «Ես կարծում եմ, որ նրան առեւանգել եմ», ասել է ֆույրը:

Իսկ թե ինչդես է՝ «առեւանգված» Վալերիի՛ ռուսական բանակի զինվորի համազգեսը եւ կոչիկները հայտնվել գյումրեցի Ավեհիսյանների սանը, կամ ինչդես է՝ «առեւանգված» Վալերիին լրիվ միայնակ հայտնվել հայ-թուրքական սահմանին, այն հասելու փորձի ժամանակ, ֆույր չի մանրամասնել, մեղադրել չի կարելի, գուցե չգիտի...

Հանցագործությունից ավելի ֆան 10 ժամ անց Վալերի Պերմյակովը հայտնաբերվեց, ինչդես արդեն նեցեցինք՝ Հայաստան-Թուրքիա սահմանը հասելու փորձի ժամանակ: Նրան, սակայն, հայտնաբերել են ոչ թե ՀՀ ոստիկանությունը, որն, ի դեղ, այս օրերին աճխասում էր ուժեղացված ռեժիմով, ոչ թե ՀՀ ռազմական ոստիկանությունը, որի ներկայացուցիչները այս օրերին անգամ՝ Գյումրիից ճաս հեռու՝ Աբովյան ֆաղափց Երեւան եկող ավսոբուսներն էին կանգնեցնում եւ սոուզում, ոչ մեր հասուկ սոուրաբաժանումները, սկիբեր, ըստ սղավորության՝ Գյումրիում էլ սուն չթողեցին չսոուզված, այլ՝ ռուս սահմանադաճները: Հայտնաբերվելուց հեռո

նակ, աղբրեջանցի դիվերսանների դարագայում, որոնց դաճաղառեց Արցախի դաճարանը, եւ որոնք այժմ նսած են Արցախի Հանրադեռության մեկուսարանում:

Բայց Ռուսաստանն, անճուճ, Աղբրեջան չէ, գոնե՝ մեզ համար: Պերմյակովիմ հայտնաբերելուց հեռո Գյումրիում զսնվող ՀՀ ոստիկանադեռի առաջին եղակալ Հունան Պողոսյանը հայտարարեց, որ կասկածայի դեմ հարուցվել է երկու ֆրեական գործ՝ «ռուսական» եւ «հայկական»: Առաջինով Պերմյակովը մեղադրվում է զորամասն ինֆնական եւ զեմֆով լրելու, փոսը թողնելու մեջ, իսկ երկրորդով՝ դաժան սղանություն կասարելու մեջ: Փոխոստիկանադեռ Պողոսյանը հավելել է, որ նախասեսվում է այս երկու գործերը միացնել իրար, իսկ թե կոնկրեռ ո՛ր երկիրը դեռ է իրականացնի գործի ֆննությունը, աղա եւ արդարադասությունը, Պողոսյանը երեֆաբթի օրվա դրությամբ դեռ չգիտե:

Նճանակում է արդյոք սա, որ ՀՀ նախագահի անձնական վերահսկողության սակ զսնվող ֆրեական գործը կարող է ճաս հանգիս դուրս գալ ՀՀ նախագահի անձնական վերահսկողությունից: Նճանակում է: Իսկ նճանակում է սա արդյոք, որ կա մի ուժ, որի ցանկությամբ որեւէ գործ, անգամ՝ այս դաժանագույնը, կարող է դուրս գալ ՀՀ նախագահի անձնական վերահսկողությունից, ցավոք նույնդես նճանակում է:

Դեռ Պերմյակովը, ըստ նույն Պողոսյանի, սկսել է ցուցմունք սալ, ընդ որում՝ ոչ թե՛ ենթադրեմք ոստիկանության Գյումրիի բաժանմունքում, կամ ՀՀ գլխավոր դասաղագությունում, կամ գյումրեցի մեծահարուսներից մեկի անձնական նկուղում, զազանանոցի՝ աղուժի վանդակում, այլ՝ ռուսական 104-րդ ռազմական բազայի սարածում, այլ կերպ՝ Ռուսաստանում: Կասկածայալը մասնավորաբար հայտնել է, որ ինքը դուրս է եկել դղոսից եւ ցանկացել է մի ֆիչ զբոսնել...Ով դաճկերացում չունի ռազմական ծառայության մասին, սաեմֆ, որ սա կոչվում է հանցագործություն: Ա-

բաժանմունքում մեկ օր դառնելուց հեռո, բժիճկները որոճում են, որ ավելի լավ կլինի երեխան եղակիտիլի՝ Մոսկվա:

Նորից եմ հիճեցնում, սա՛ Պերմյակովի խոսերն են:

Իսկ իրականում ինձ գոնե ամենեկին չի հեռաֆրում հանցագործության դրդադաճառները, որոնց բացահայտումը այդքան ցանկանում են Հայաստանում: Լավ, եմթաղրեմք, Ավեհիսյան Սերգեյը ժամանակին, երբ Պերմյակովի հայրենի ֆաղափում էր աճխասում, կարգին վասուրում է արել Պերմյակով ընսանիֆին, հիմա էլ, ահա, զղան վրեժ է լուծում, դա արդյոք արդարացնում է նրան, ինչ-որ բան կարո՞ղ է արդյոք արդարացնել վեց մարդ սղանողին եւ մեկ փոհրիկ երեխայի ծանր վիրավորողին, եթե կարծում եֆ, որ կա այդդիսի բան, ուրեմն Պերմյակովը գուցե ճիճս է արել...

Կարելուրն այս ողջ դասության մեջ մեզ համար՝ որդես դեռուրություն, որդես ֆաղափակիթ հասարակություն, ոչ թե Պերմյակովի գործողություններում դրդադաճառների, ռուսական, թուրքական, աղբրեջանական, անգամ՝ մոնղոլական հեռֆի որոնումն է, ոչ էլ անգամ նրան կանացի ծաղկավոր խալաթ հազոցները, կամ ամեն անգամ նրա մասին խոսելիս՝ նրա ազգության ընդգծումը, այլ այն, որ Պերմյակովի գործի ֆննությունը, դաճավարությունը եւ դաճիժը իրականացնեմֆ մեմֆ, մեմֆ այսինքն Հայաստանի Հանրադեռությունը:

Հ.Գ.- Երբ ես ծառայում էի ՀՀ բանակում, մեր կորողուսի զորամասերից մեկից զինծառայողը ինֆակամ լրել էր զորամասն ու ծանր հանցագործություն կասարել: Նա, անճուճս դաճկեց, բայց ոչ միայն նա, այլեւ՝ նրա անմիջական՝ դասակի հրամանատարը, աղա՛ զորամասի հրամանատարի կողմից դաճվեցին սկյալ վաճիք եւ գունմարակի հրամանատարները, իսկ ՊՆ-ի կողմից՝ զորամասի հրամանատարը խիստ նկասողություն սսացավ:

Սա՛ որդես կարելուր հեռություն:

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՅԱԼ

Աճխարհի սարքեր անկյուններում գտնվող հայերը 2015 թվականն են մուսֆ գործում սազմադրվել և ակնկալվում են: Այդուհանդերձ, սարքավերի մեջ կախարհանք չկա, այն, ինչ չի դասադրվել անցած հարյուր տարիների ընթացքում, չի դասադրվել այս մեկ տարում, իսկ այն, ինչ ձեռք է հասնում կարողացել էր անել, չենք կարողանալու ձեռք բերել 2015-ին:

Բայց հարյուրամյակի խորհրդանշական բնույթն այն է, որ մենք ի մի ենք բերելու այն ամենը ինչ կասարվել է արդեն անցյալ դարձած հարյուրամյակում, որդեսգի տեսնենք, թե ինչ փորձ ենք ձեռք բերել՝ կարողանալ գնահատելու համար աղաքան և այսուհետ ճիշտ փայլել կասարելով չթողնել, որ դասնության արյունոտ բերքը ստիպված լինենք շալակել ևս մեկ հարյուրամյակ:

Ճակատագրի հեզմանն այն է, որ հարյուր տարի թափառելուց հետո մենք դեռևս գտնվում ենք մեր ճանադարի սկզբին: Ցեղասպանության կործանիչ հարվածն այնքան ուժեղ էր, որ առաջին հիսուսում տարած փորձերով դարձանել մեր վերելքը, մենք այնուամենայնիվ չկարողացանք հասկանալ աղետի, ողբերգության ահավորությունը: Մի ամբողջ ժողովուրդ սեղանի էր արված իր բնօրրանից և սփռված աճխարհով մեկ:

Մարդկային կյանքի զանգվածային բնաջնջման երեւոյթներ հաճախ էին դասադրվել դասնության ընթացքում, բայց այս մեկն առանձնանում էր իր մատուցած ծախսով, ծավալով և հետեւաններով: Ավելի լայն ճանաչում ստացած Հոլոքոսթը, որը սեղի ունեցավ մի ֆանի սասնամյակ անց Եվրոպայում, կասարվեց միտեւոյն ձեւաչափով:

Երբ հայերս ուժի եկանք, արդեն կես դար անցել էր և մեզ քաղաքացու աճխարհն էլ մեծադէս փոխվել էր:

Ահավոր ցավի զանգվածային գիտակցությունը սեղի ունեցավ քաղաքացու 1965 թվականին, երբ մենք սկսեցինք ծավալել ֆաղափական ակտիվ գործունեություն, գիտական աճխասաններ և մատուցելու վերաճեաւորում:

Չինգիզ խանը, Թալեթափ փաւան, Հիսլերն ու Սալիմը սառադում էին ոչ թէ մատուցել ընդունակությունների, այլ մարդկայնության և խղճի դակասից: Նրանց դարադայում մատուցել ընդունակությունն ու մարդկայնությունը իրար բացառող երեւոյթներ էին: Նրանք այլատեսակ իմաստներ էին, որոնք համառոտն հետանուս էին լինում իրադրոյթն իրենց արյունուտ ճակատները, մարդկանց կյանքերին վերաբերվելով որդես անդեմ իրերի:

Մարդկային ֆաղափակության վրա աղդեցություն գործելու համար, թեկուզ ուրիշ ու սոսր, հսկայական ֆաղություն, խիզախություն է դեմք, մի բան, որից գուրկ չէին վերոնցյալ չարագործները:

Թուրքերի համար Թալեթափ փաւան տեւականի տեւ առաջնորդ էր: Այսօր, երբ մախազահ Էրդողանը հոյարսանով է խոսում Թուրքիայի մահմեդական ժողովրդի 98 տկոսի միատարրության մասին, նա իհարկե այդ ձեռքբերումը վերագրում է Թալեթափ փաւային, ով հավասարադ էր, որ կրոնի միջոցով Թուրքիան կարող էր միաձուլել ֆուրդերին և պեւիներին: Բայց հայերը չունեին ընդհանուր մի հայտարար թուրքերի հետ, ուսի նրանք դեմ էր ոչնչացվելին: Մի ֆանի տարի առաջ Թուրքիայի դասնության մի մախարար հեռոտական հարց էր սվել, թե արդյոք Թուրքիան իր ներկայի տարածքը կունենա՞ր, եթե արտաքան չլինեւ հայերին և հոյներին:

Ցեղասպանությունից հետո, երբ իթթի հասական կառավարության դասնոյաններ վերականգնվելով միացան Աթաթուրքի «Միլի Կառմանը», նրանք ատունակեցին հոյներին Էգեյան ծովում խեղդանահ անելու և Կիլիկիայից հայերին տեղահանելու իրենց ցեղասպանական ֆաղափականությունը: Նոյասակը իսկաճի անհատն էր: Թալեթափ Աֆանի իր «Անթալի արար» գրում մանրամասն ուսումնասիրել է այս դարադան: Այսօր, Թուրքիայի բնակչության համարյա մեկ երրորդը 20-25 միլիոն հաւոյող ֆրդերն են, որոնք սոյառնալի են երկրի տարածքային ամբողջականությանը: Չնայած վասադի վիճակագրական սվալներ չկան մախադատեւադյան (մախա-առաջին աճխարհամարսյան) Թուրքիայի վերաբերյալ, այդուհանդերձ ընդունված է հաւոյել, որ հայերն այդ ժամանակ նոյնն էին, որքան ֆուրդերը: Եթե, ուրեմն, հայերը բնական աճի հնարավորություն ունենային, աղա վասադար առաւել մեծ վասնոյ կարողանային Թուրքիայի միատարր բնույթին: Ուսի 2015 թվականը ոչ միայն 1,5 միլիոն կոտորված հայերի, այլև անհետ կորած, այն չենք սերունդների տարելիցն է: Թալեթափ փաւան և իթթի հասական տեւակը այնքան խորամանկ էին իրենց ծրագրերը:

Կարողանում են ոսնասակել ճամարսությունը և անդաճի մնալ, միջոյեւ հայերս և մարդու իրավունքների դասնոյան կազմակերպությունները ստիպված են անհավասար դարադար մղել հանուն արդարության և ճամարսության:

Հայերի բնաջնջման ամբողջական հետեւաններից մեկը եղավ «ցեղասպանության» եզրի սեղծումը: Միջադային ճանաչման արժանացած իրավաբան Ռաֆայել Լեմկինը, ով 1944-ին մտադադավ այդ բառը, թուրքերի կողմից բնաջնջված հայերին և մաղիսների կողմից բնաջնջված հրեաներին էր նույն որդես այդ եզրի իմաստը բացահայտող օրինակների: 1997-ին ցեղասպանագեւների միջադային սոնցիադիան միաճայն որոտում ընդունեց այն մասին, որ հայերի Ցեղասպանությունը դասնական անհերքելի իրողություն է: 2000 թվականի հունիսին Ողջակիզման (Հոլոքոսթի) 126 առաջատար մասնագեւներ, մերադայլ էլի Վիզելը և Եհուդա Բաուերը, «Նյու Յորք Թայմս» դարբերականում դասնոյան:

Մյուս կողմից, ցեղասպանագեւների միջադային սոնցիադիայի անդամների մեծամասնությունը Իսրայել Չանդի գլխավորությամբ հաստատականորեն կանգնած են հայերի Ցեղասպանության փաստը անհերքելի ճամարսություն համարողների դիրքում: Վերջին տարիներին, Թուրքիայում լուրջան դասի փուլոզման հետեւանով, մի նոր երեւոյթ է ի հայտ եկել: Թուրք գիտաճխասողներ, ինչոյեւ օրինակ Թաներ Աֆանը, Հայիլ Բերկալը, Մուրադ Բեյգեւն, Ֆիկրեւ Ադանիրը, Ֆուադ Բունդարը, Բակին Օրանը, Ու-

Ճակատագրական տարին՝ 2015

ում և այնքան թափուն էին գործում, որ հայ առաջնորդներին հնարավոր չէր կանխատեսել վերահաս աղետը:

Աճխարհով մեկ ցրված, հաճախ իրար հետ անհաս խոյոյան վիճակն այսօր հավանաբար համադասախանում է թուրքերի դասնոյան վիճակին: Այդուհանդերձ աղոող հայության մեծամասնությունը կորցրել է իր ազգային գիտակցությունը, և իր ժամանակությունը դադարեւելու գազոյունը, թողնելով արդարությունը վերականգնելու այդ սրբադան դարսականությունը մի ֆանի անհասների ուտերին:

Խորհրդային Հայաստանը դարձավ ժողովրդի միասնականությանն ու մտակոյթի դադարման մախակարադեւ: Բայց լինելով մեկ ընդհանրական ֆաղափական ամբողջականության մի փոքրիկ մասնիկը, այն չէր կարող դառնալ իրավական մի հեմք, որի կարիքն ունեւ մեր դասը: Այսօրվա անկախ Հայաստանը կարող է ներկայանալ որդես ֆաղափական և իրավական ուժ, եթե անուտեւ արտադադող չխոչընդոտի նրա կենսունակությանը:

Հակառակ իրենց սահմանափակ հնարավորություններին, սիյոնիստները հայադադարության ջաիղ վառ կարողացան դադել և թուրքական հզորդեսությունը ստիպված է հաւոյել մսեւ նրանց հետ: 1946-ին Միավորված ազգերի կազմակերպության հիմնադրման օրերին, հայերը կարողացան ներկայացնել իրենց դասը, բայց երկու տարբեր խմբավորումների միջոցով, որն էլ ցույց սվեց մեր դասի թուլությունը: Այդ ժամանակվանից ի վեր հայերս ֆաղափական գիտակցություն ենք ձեռք բերել միահամուռ ձեւով դրեւորվելու արեւնոյան ժողովրդավարական իրականության մեջ և մինչ օրս կարողացել ենք հակադրվել Թուրքիայի կազմակերպված հարձակումներին և դրամական զգալի մեղրումներին:

Ժան Մարի Գառզուն Ֆրանսիայում լույս է ընծայել մի գիրք «Օրինակելի ցեղասպանություն» խորագրով: Հայերի Ցեղասպանությունը իրոք սիյոնական, օրինակելի ցեղասպանություն էր, որովհետեւ այն համադասախանում է ցեղասպանական արարի դասնական, իրավական և բարոյական բոլոր սահմանումներին: Ճակատագրի հեզմանն այն է, սակայն, որ ուրեւ ճամարսություն կան ուրեւ բարոյադես սույոյ արար կան դադանց չի կարող լսելի դառնալ միջադային հանրությանը առանց ֆաղափական և ռազմական հզոր ուժի ազակցության: Դա է դասնոյան, որ Թուրքիան և նրա ժխտողական ֆաղափականության գործընկերները

կան հաղորդագրություն հրադարակեցին այն մասին, որ «Հայերի ցեղասպանությունը անվիճարկելի փաստ է» և կոչ արեցին արեւնոյան բոլոր ժողովրդավարական երկրներին ճանաչել այն որդես այդդիսին:

Նոյնիսկ վասադարավ թուրք-հայկական հաւոյեւման կոմիտեւ (TARC) 2002-ին «Անցումային արդարության միջադային կենտրոնին» ներկայացրեց իր հետադոսությունների արդյունքները, որոնք հաստատում էին, որ իրենց բնօրրանում կասարված հայերի զանգվածային կոտորածները համազոր են ցեղասպանության: Թուրքերը, որոնք մաս էին կազմում այդ կոմիտեւին, անմիջադես հեռու դադեցին իրենց TARC-ից, երբ կողմերին հանգստացնող այդ կազմակերպությունը ընդամենը հանգել էր այն ճիշտ և միակ եզրակացությանը, որին բոլոր օրինական խմբավորումները արդեն վաղուց հանգել էին:

Ավելի ֆան 20 երկրներ տարբեր բնույթի օրենսդրական օրինագոծեր են ընդունել, որոնցով ճանաչել են հայերի Ցեղասպանության փաստը: Վերջինը Բոլիվիան էր, բայց ճանաչման գործընթացը դեռ ատունակվում է:

Երկար լուրջությունից հետո թուրքերը, հասկանալով, որ կորցնում են փաստերների դադարը, փոխեցին իրենց ֆաղափականությունը և մախ ֆնադատեցին բոլոր այն երկրներին, որոնք ճանաչում են հայերի Ցեղասպանությունը և աղա մեծ գուամարներ սրամարելով «գնեցին» գիտաճխասողների և ակադեմիական կենտրոններում գործող դասնության ամբիոնների վարիչներին, որդեսգի առաջ սանեն դասնության իրենց տարբերակը: Այդ դասնոյան է, որ իրենց մախոնսրած կարադախոսը եղել և մնում է «դասնությունը թողնեմք դասնաբաններին և ոչ թե օրենսդրներին»: Դրանով նրանք հոյս ունեն, որ հայերի Ցեղասպանության ճակատագիրը ի վերջո կորոտեն այն գիտաճխասողները, որոնք վճարվում են թուրքական տեսակեւր քաղաքացույան մեջ դնելու դիմաց:

Հայերի Ցեղասպանության հարցը ատանգան է ֆաղափականացվել և ատահազորվել, հազորաբար Իսրայելի, Միացյալ Նահանգների և Եվրոմիության կողմից: Ամեն անգան նրանցից մեկն ու մեկը ինչ-որ հաւոյել է ունեցել մախելու Թուրքիայի հետ, կան ցանկացել է Անկարայից ֆաղափական զիջումներ կորզել:

Մինչ հսկայական գուամարներ հասկացնելով Թուրքիան և Արբեւանը ցանկանում են հաղթանակ արձանագրել գիտական, ակադեմիական ոլորտներում, ժխտողականների թիվն անընդհատ ավելա-

զոր Ումիս Ունգորը, Ֆաթմա Գոչեւը և ուրիշներ հանդես են գալիս հայերի Ցեղասպանությունը ճանաչելու օգտին:

Այս ատման մախաճեւմողը խիզախ լրագրող Հրանս Դիմն էր, որն իր կյանքի գնով դասնոյանց իր դասը: Նա գտնում էր, որ Թուրքիան փակ երկիր է եղել երեւ տերունդների համար, և ժամանակ ու հսկայական ջանքեր են անհրաճես որեւ փոփոխություն առաջ բերելու համար: «Թուրքիայի առաջ հառնած խնդիրն այսօր ոչ «ժխման», ոչ էլ «ճանաչման» խնդիրն է: Գլխավոր խնդիրը հասկանալու, ընթանելու կարողությունն է, իսկ հասկանալու, ընթանելու համար Թուրքիան կարիք ունի դասնությունը լրջորեն դիտարկելու այլ տեսակցումից: Այս վերջինիս համար էլ ժողովրդավարական մթնոլորտ է դեմք սեղծել», գում էր նա 2005 թվականին:

Թուրք գիտաճխասողների համար հիմնական միջոք Թուրքիայում ժողովրդավարություն հաստատելն է: Երկիրը դեմք է առեւտսիլ իր անցյալի հետ, որդեսգի կարողանա միանալ աճխարհի մյուս ֆաղափակիթ երկրներին: Այդ դասնոյան էլ Ցեղասպանության հարցը կարեւոր նատանակություն է ստանում: Դրա ճանաչումով Թուրքիան կազատվել իր դասնական բեւոյց:

Հայերս չդեմք է ենթադրեմք, որ թուրք գիտաճխասողների մեծամասնությունը կառավարության կողմից Ցեղասպանության ճանաչումից այն կողմ կարող է գնալ: Այդ ճանաչումն էլ ավելի իմանադասակ է, ֆան հանուն դասնական ճամարսության: Եթե փորձենք տարածային դադանջաճիության հարց բարձրացնել, կեսանեմք, որ նրանց և մեր ճանադարիները կբաճանկեմք:

Երեւանում կայացած ցեղասպանագեւների մի հավաքի ժամանակ ևս հանկարծ ցնցվեցի թուրք կառավարության ամենակատաղի ֆնադատողներից մեկի՝ Բակին Օրանի վարադոի դրեւորումից: Նա որ Ցեղասպանության ճանաչման կողմնակից է, վեր թռավ իր տեղից, երբ ելույթ ունեցողներից մեկը նեցեւ տարածային դադանջաճիության մասին: «Ով է այդ ազգայնամուլը», գոռաց նա բարկացած տնով:

Սակայն մեր խնդիրները նրանց հետ այսքանով չեն սահմանափակվում: Երբ հարցը խոսից գործի անցնելուն վերաբերի, մենք խնդիրներ ենք ունենալու մաեւ ֆրդերի հետ: Այսօր ֆրդեր, անհասադես թե որդես հավաքականություն, ներողություն են խնդրում հայերից Ցեղասպանությանը իրենց մախնիների մեղաակցության համար:

ՈՒՏԵՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Այսօր արդեն բոլորն են հասկանում, որ Ուկրաինայում տեղի ունեցող իրադարձությունները հետեւանք են ռուս-ամերիկյան գլոբալ հակամարտության, երբ ամերիկացիները խնդիր են դրել առավելագույնս թուլացնել ու սնանկացնել Ռուսաստանը՝ հնարավորինս սահմանափակելով կրկին համաշխարհային մասշտաբի խաղաղոդառնալու նրա հավակնությունները, ամրադրելով Եվրոմիության նկատմամբ վերահսկողությունը՝ Ռուսաստանի հետ եվրոպական երկրների սնեսական հարաբերությունները շրջափակելու միջոցով եւ, վերջապես, ձերբազատվել «սփացած» Պուտինից ու նրան փոխարինել ամերիկամետ ուղեւորով:

Իսկ ինչ դեր է հասկացված ուկրաինացիներին այս աշխարհաբախական նենգ մրցադաշտում: Ավելորդ չի լինի կրկնել Ռուսաստանում արդեն լայնորեն տարածված ու առավել քան

Պարզվում է, որ հրեա են նույնիսկ ուկրաինացի նացիոնալիստների կուռքերը՝ Ստեփան Բանդերան՝ Շիմոն Ստեֆան եւ Ռոման Շուխեիչը: Ուկրաինայի նախկին նախագահներ Կրավչուկի եւ Կուչմայի «դադեմական» ազգամուսնեւն են Բլյուն ու Կուչման:

Հնարավոր են չափազանցումներ: Հնարավոր են, ներքին գործերի նախարար Արսեն Ավակովի անվան դիմաց, օրինակ, գրված է՝ հայկական հրեա, թեեւ վերջինս հաճախ է հայտարարում, թե իմը Ուկրաինայի ֆաղափացի է, սակայն արձաններով հայ է (ուրիշ հարց է, թե դրանից ինչ է շահում հայությունը):

Բայց սա էլ դեր ոչինչ: Ուկրաինայում հայտնի հրեական հասարակական գործիչ, խարկովի հրեական համայնքի լիդեր Էդուարդ Խոդոսը նորերս ղեկավարում էր արտառոտ մի փաստ. երկրի միադաշտային խորհրդարանի՝ Գերագույն Ռադայի նորընտրվածի 450 ժողովում մասնակցություն էր հրեական ծագում ունի... 306-ը: Սա արդեն խորհրդարանական բացարձակ մեծամասնություն է, ընդ որում ոչ թե կոալի-

դեսություն եւ դաշտային իր ինֆորմացիոնությունը: Ուկրաինան վերածվում է ենթամանդատային տարածքի՝ բնաջնջվող բնակչությամբ: Ինֆորմացիոնության երկու ճանաչողական ընթացքում երկիրը կորցրել է հիմնական կառուցվածքի 40 տոկոսը, ներքին համախառն արտադրանքի ծավալն ընկել է 60 տոկոսով, ներդրումները կրճատվել են 80 տոկոսով եւ այլն:

Հայաստանում կարող են առարկել, թե մեր երկիրն է ձեռնից գնում, իսկ մենք լուրջ դեմով նստել-վերլուծում ենք Ուկրաինայի կազմալուծման, ուկրաինահրեական հակասական հարաբերությունների հարցը: Ասենք թե այդպես է: Այդ դեպքում հիշենք վերջերս հրեական մի ֆանի կազմակերպությունների այցը Հայաստան, որի շրջանակում նաեւ ցեղասպանության հարցերը ֆնտրվելու համար: Միթե Հայաստանում կա մեկը, որը հավասար, թե հրեաները երբեք կարող են ձանաչել մեր ազգային արդեն 100-ամյա ողբերգությունը: Եվ խնդիրը թուրք-իսրայելական, մեր օրերում նույնիսկ իսրայելա-ադրբեջանական բազմակողմ սեռ հարաբերություններից

Ուկրաինա-հրեական եւ մի ֆանի այլ հարաբերությունների մասին

բնորոշ այն արտահայտությունը, որ ամերիկացիները Ուկրաինայում ռուսների դեմ կկռվեն մինչեւ վերջին ուկրաինացին: Այսինքն, ուկրաինացիները կդառնան, եթե արդեն չեն դարձել, սոսկ, ինչպես ասում են, թնդանոթի միս:

Հիմա խոսենք Ուկրաինայի վրա ամերիկյան ազդեցության սոսկ մեկ ուժեղագույն լծակի՝ հրեական գործունի մասին, թե ամերիկացիները հասկալիս են արդյունավետությամբ են օգտագործում ուկրաինացի հրեաներին իրենց հակառուսական սցենարի իրականացմանը: Ասում են, որ Ռուսաստանյան մանուկը հաճախ են հրադարակվում նյութեր Ուկրաինայի առաջատար ֆաղափական դեմքերի հրեական ծագման մասին: Ահա եւ վերջերս հրադարակվեց եւս մի ընդարձակ ցուցակ «Մայրամասնորվածներ, հրեաները կառավարում են ձեր երկիրը, եւ ձեր սիրը չի՛ խառնում դրանից» անցնորի վերաբերությամբ: Եթե հավասարապես ցուցակին, ապա հրեական արձաններ ունեն՝ սկսած Տաշկենթից ու դադարակներից, «ուկրաինական ժողովրդի ինֆորմությունն ու ռեսուրսները գավթած» ֆաղափական ու սնեսական վերահսակի մեծ մասը: Համեմայն դեղս «ծագումնաբաններ» հրեա են ինչպե՛ս երկրի բոլոր երեք բարձրագույն ղեկավարները՝ Պյոտր Պորոշենկոն՝ Վալցման, Արսենի Յացենյուկը՝ Բակայ, իսկ դադարակների նախագահ Վլադիմիր Գրոյսմանի դարձ ազգամուսնում արդեն կասկածի տեղի չի տալիս:

Եվ առաջատար ծանոթանալով այդօրինակ հրադարակումներին, սկսում են մտածել իսկ ո՞վ է ուկրաինացի երկրի ընտրակալում: Տուրչինով՝ Կոզան, Կլիչկո՝ Էսինգոն, Տիմոտենկո՝ Կառիստիվան (հայերը թող ծանր չհասնեն), Տյազնիբով՝ Ֆրոնան, Պարուբի, Յարոսլավ... Որին թվարկեն: Իսկ ահա օլիգարխների ցուցակում թերեւս մեկն է ոչ հրեա՝ թաթար Ռիմաս Ամետովը: Մնացածը՝ Կոլոմոյսկի, Գուրվից, Ֆիրսա, Պինչուկ, Գայդուկ, Կոստելյան, Սիգալ, Ֆելդման, Կիլերման...

ցիոն, այլ էթնիկական: Ավելին, Խոդոսի վկայությամբ, այդ բոլոր 306 ժողովողները «ընկնում են» հայրենադարձության մասին իսրայելական օրենքի սակ, այսինքն, իրադարձությունների անցանկալի զարգացման դեմքում նրանք հանգիստ՝ օրինակաւոր են կարող են մեկնել ավետյաց երկիր:

Եթե նույնիսկ այս վերջին սվալները բերեն ոճն ռուս նացիոնալիստ, ապա կարելի կլինի ինչ-որ սեղ անվստահություն հայտնել դրանց հավաստության նկատմամբ: Սակայն Խոդոսը հրեական կյանքում (եւ ոչ միայն Ուկրաինայի) հայտնի դեմ է:

Կարելի է հարցնել՝ իսկ ինչո՞վ է վաճ, որ հրեաները գերիշխող դիրքեր ունեն Ուկրաինայում: Բանն այն է, որ Սիոնի գավակները միանշանակ կողմնորոշված են դեմի Արեւմուտք՝ Եվրոպա եւ ԱՄՆ, որտեղ նրանք ֆաղափական-ֆինանսական գերիշխանություն ունեն եւ նրանց ղեկավարում են ավելորդ մրցակիցներ, սվալ դեմքում Ռուսաստանը: Եվ որպես աշխարհի գերդաշնակից, նա ելնում է բացառապես իր ազգային շահերի տեսանկյունից, իհարկե դրանք համադասարանացնելով Արեւմուտքի շահերի հետ: Այլ խոսքով ասած, համաշխարհային դադարակ է ծավալվել իրականացնելու ոչ անհայտ Ջրիգոն Բեթգիսուկու (ասում են սա էլ լեհական հրեա է) այն հայտնի «մարգարությունը», որ Ռուսաստանը երբեք կայրություն չի դառնա առանց Ուկրաինայի:

«Սիոնիստական մաֆիան Ուկրաինան ֆայրայեց արագորեն ու ոչ թանկ գնով, գրում է ռուս ֆաղափագետ Վիկտոր Նայդեմովը: Երբ երկրի ղեկավարությունը կառավարվում է դրսից, ժողովուրդը ոչ մի լավ սոցիալիստի չի կարող ունենալ: Եվ դա լավագույնս տեսնելի է Ուկրաինայում»:

Որպես հետեւանք. Ուկրաինան, ձեռք բերելով անկախություն եւ ժառանգելով ինդուստրիալ-ռեսուրսային հզոր կարողություն, անընդունակ դարձավ ոչ միայն զարգանալու, այլեւ գոնե դադարակներու կեցողիկան, նա ի վիճակի չէ կառուցելու կենսունակ մոր

բխող նրանց ազգային շահերի մեջ չէ, ինչի մասին անընդհատ տարբերակ են խոսում: Եվ ոչ էլ այն դադարակ, որ իրենց մասն էլ է խառը այդ դաշնական իրադարձություններում: Նրանք երբեք չեն ձանաչի մեր ցեղասպանությունը, ֆանգի, իրենց հանդուժմամբ, միայն իրենք են ադրեկ ցեղասպանություն՝ Հոլոքոսթ, եւ աշխարհը միայն ու միայն իրենց առջեւ դիմելու խոսքով իրենց հարցնում: Բայց միայն իրենց հարցնում: Եվ հետո, ժամանակ առ ժամանակ բուն Ռուսաստանում տարբեր մակարդակների հրեա գործիչներ անստի խոսակցություններ են բացում ռուսաց երկրի, նա տարբեր տարածաշրջաններին, ինչ նորերս արդեն, ավելի կոնկրետ, Ղրիմի «իսրայելացման» մասին: Վերջինիս «ռուսացման» անմիջապես հաջորդեց Սիմֆերոպոլում մեծ ու շեղ սինագոգ ու հրեական մշակութային դադարակներ կառուցելու նախաձեռնությունը: Ու եթե վերից ենք նայում կյանքի հետախուզական ծառայությունների, Հեմի Զիսիցիերի հայտարարություններն այն մասին, որ, 20 տարի հետո իսրայելը, իբր, կդադարի գոյություն ունենալուց, ապա ինչու բացառել, որ հրեաներին կարող է հետախուզել նաեւ մեր... դասարկվող երկիրը: Անհեթեթություն է սա: Բայց չէ որ մեր երկիրը, ավա՛ղ, իրոք դասարկվում է: Որտե՛ւ մեկը կարող է հերքել, որ «չամադանային» սրամադրությունները համակել են հայաստանցիներին: Եվ դա, ի տարբերություն Ուկրաինայի, ոչ թե հրեաների մեղքով, այլ՝ սեփական:

Ասացե՛ք, խնդրե՛մ, կարո՞ղ են ուրիշները աչք չհանել մի տարածքի վրա, որը բնակչությունից զրկվում է առանց դադարակի, առանց բնության կործանարար աղետների ազդեցության: Գիտե՛ք մոսկովացի մի արեւելագետ ռուսաստանյան լրատվական գործակալություններից մեկում հրադարակած իր վերլուծական հոդվածը ինչպե՛ս էր վերնագրել՝ «Իսրայելը Ադրբեջանին դադարակներ է նոր մեծ դադարակ»:

Ասացե՛ք, խնդրե՛մ, կարո՞ղ են ուրիշները աչք չհանել մի տարածքի վրա, որը բնակչությունից զրկվում է առանց դադարակի, առանց բնության կործանարար աղետների ազդեցության: Գիտե՛ք մոսկովացի մի արեւելագետ ռուսաստանյան լրատվական գործակալություններից մեկում հրադարակած իր վերլուծական հոդվածը ինչպե՛ս էր վերնագրել՝ «Իսրայելը Ադրբեջանին դադարակներ է նոր մեծ դադարակ»:

Մոսկովա

Փարիզը եւ Մուհամեդը

Տղամարդունն այնպիսին է, որ Ֆրանսիայի վրա ինչ-որ մեկը հարձակվել է, ընդ որում այդքան էլ հասնի չէ, թե ով: Այլ կերպ ասած՝ տղամարդունն այնպիսին է, որ նոր տարվա առաջին օրերին փոյր Ֆրանսիան դադարակում է ինչ-որ անհայտ ուժերի դեմ, որոնց որքան էլ սղանում ես, ընդ որում՝ ոչ միայն Ֆրանսիայում, նրանք «հարություն են առնում», առնվազն՝ չեն հանձնվում:

Այս համաճեփումն Հայաստանը, որպես միջազգային իրավունքի սուբյեկտ, կարող է, անուշ, կոչ անել՝ դադարակի, կամ ռազմական գործողությունների բոլոր կողմերին՝ զսղանալուց ցուցաբերել, բայց կամ սա այդ դեմքը չէ, կամ Հայաստանը Ֆրանսիա չէ, ամեն դեմքում հարեւան Ադրբեջանը իր որոշ գործողություններում ոչնչով չի տարբերվում ահաբեկչական ցանցից:

Հասկանալի է, որ Հայաստանը չարեցման հայտարարություն, փոխարենը Փարիզ գործողեց ԱԳ նախարար Էդվարդ Նալբանդյանին, ով ՌԴ ԱԳ նախարարի կողմից ֆայլում էր՝ Ֆրանսիայի մայրաքաղաքում կայացած «Միասնության երթ»-ին, որին ի թիվս աշխարհի գրեթե բոլոր դեմքերին ղեկավարների եւ նրանց ներկայացուցիչների, մասնակցեց մեկ ու կես միլիոն մարդ՝ սա դաշնակալական թվերով:

Մինչդեռ, հարձակում է գործվել ոչ թե, ենթադրեմք, մեզ համար ոչ սա՛ր, ոչ սառը Մոնոլիթայի վրա, կամ, ասեմք՝ Արեւելյան Թիմորի, այլ՝ փոյր Ֆրանսիայի, որի՛ Հայաստանի համար ունեցած կարեւորության մասին անհնար է խոսել: Այսինքն, ինչո՞ւ Փարիզ չմեկնեց եւ հիշալ երթին՝ նախագահ Օլանդի, կանցելեր Մերկելի, վարչապետ Ղեկի Զեմերնու եւ Բենյամին Նաթանյահուի, այլոց կողմից չֆայլեց նախագահ Սերժ Սարգսյանը, այն դադարակում, երբ այս օրերին նախագահի օրակարգը համեմատաբար թեթեւ է: Մեզ համար ողբերգությունն էր նվազ կարեւորված, թե՛... Հավանաբար՝ «թե», ֆանի որ Փարիզում Ռուսաստանը եւս ներկայացված էր Սերգեյ Լավրովի մակարդակով, ֆանի որ Պուտինը չի լինում այն շրջադասում, որտեղ իրեն չեն ակնածում:

Բայց այս ամենը խնդիր մեկ կողմն է, իրականում Փարիզի երթ բարձրաստիճան մասնակիցները, եթե նկատե՛ք էլ լինեն, ապա միայն Պուտինի բացակայությունը, զուցե: Այս դադարակում մեջ այլ, թերեւս ավելի հետախուզական բան կա: Միասնությունը՝ որպես զաղափար, անուշ, լավ բան է: Այն, իհարկե, ինձ համար գոնե, ցանկալի չէ՝ ժողովրդի առումով, այսինքն եթե ինչ-որ ժողովուրդ առաջատար (ոչ թե կոնկրետ հարցի շուրջ) միասնական է, ուրեմն այդ ժողովուրդն ապրում է բնադադարակում, ֆանի որ ժողովուրդն ինքնին, այն էլ՝ խաղաղ դադարակներում միասնության միջակած չէ: Բայց դեմքերումների, հասկալիս գերեւորությունների եւ նրանց առաջնորդների դադարակում միասնությունը բացառապես լավ է: Այս համաճեփում, անուշ, միայն դրական է Փարիզում աշխարհի գրեթե բոլոր երկրների ղեկավարների եւ ավելին ֆան մեկ միլիոն մարդու՝ «Միասնության երթը», սակայն մի հարց է առաջանում. եթե այսֆան երկրի այսֆան ղեկավար միասնական են ահաբեկչությունը դադարակներու գործում, ինչը ողջունելի է, ապա սա նշանակում է արդյոք, որ նույն այդ ղեկավարները միասնական են՝ մահմեդականների մարգարեին ծաղրելու հարցում, կամ մի՞թե նրանք բոլորն ընդունում են, որ Մուհամեդը ծաղրանքի առարկա չէ:

Դժվար է ասել, համեմայն դեղս Փարիզի երթին վարչապետ Նաթանյահուի կողմից ֆայլել է մահմեդական Մալիի առաջնորդը, ով եղել է նախագահ Օլանդի անմիջապես կողմին, ում կողմին էլ ֆայլել են կանցելեր Մերկելը, վարչապետ Զեմերնու, ապա՝ Պաղեստինի առաջնորդ Մահմուդ Աբբասը:

Իսկ այս բոլորի հետեւից ֆայլել է մեկ եւ կես միլիոն մարդ, այս դադարակում՝ հենց մարդ, ոչ թե՛ ֆաղափացի:

ՆՈՒՏԻԿԻՈՅ

Եվրոպայի երկրներում մահմեդական համայնքների ազդեցությունը բարձրացնելու փորձերն են դրանց ստեղծմանը զուգընթաց: Ներկայումս Եվրոպայում արդեն 19 մլն մահմեդական է ապրում: Որոշ երկրներում կան գույք իսլամական կուսակցություններ, իսկ շատ քաղաքներում՝ մահմեդական շրջաններ, որ օտարները, ներառյալ նոսրերը, չեն կարողանում են չմտնել: Հետզհետե խորանում է մահմեդականների գաղութացումը բնիկ ժողովուրդներից, նրանց ավանդույթներից ու կանոններից:

Մարոկկոյի եւ Ալժիրի բնակիչներն առաջին անգամ զանգվածաբար Եվրոպա գաղթեցին 1950-ականներին, երբ այնտեղ աշխատանքի հսկայական դաշնադրարկ կար: Ներգաղթյալների մեծ մասը բնակություն էր հաստատում համահավաք կերպով, եւ խոշոր քաղաքներում առաջա-

կան» կուսակցություն. մեկը Իսրայելի «Կերտնություն եւ միասնություն կուսակցություն» է, մյուսը՝ Չոլանդիայի «Իսլամական ժողովրդավարների կուսակցությունը»: Վերջինս առավել ակտիվ է Հաագայում, որտեղ արդեն մի քանի ներկայացուցիչ ունի քաղաքային խորհրդում: Գոյություն ունեն նաեւ կուսակցություն կարգավիճակի ձգտող հասարակական շարժումներ, որոնք առայժմ չունեն զգալի քաղաքական ազդեցություն: Դրանք են «Ֆիննական իսլամական կուսակցությունը» (Ֆինլանդիա), «Իսլամական միավորումների ու կազմակերպությունների դաշինք» (Իսպանիա), «Իսլամական կազմակերպությունների դաշինք» (Ֆրանսիա), «Արդարության եւ զարգացման լիգան» (Գերմանիա): Ի դեպ, վերջինիս ստեղծումը լայն արձագանք գտավ, քանի որ այդ կազմակերպությունը Թուրքիայի համանուն կուսակ-

ություններին մասնակցում է գերմանաբնակ թուրքերի մոտ 90 տոկոսը, ինչը էապես բարձր է բնիկ ժողովրդի ցուցանիշից: Թուրքերի քաղաքական շարժավարությունը հիմնված է առավելապես սոցիալ-դեմոկրատների եւ «կանաչների» աջակցման վրա, մի փոքր մասն էլ նախընտրում է Քրիստոնեա-դեմոկրատական կուսակցությանը: Դրա շնորհիվ մահմեդականների էթնիկական խմբերի մի շարք ներկայացուցիչներ բարձր դասեր են զբաղեցնում Գերմանիայի քաղաքական կուսակցություններում: Նրանց թվում են «Կանաչներ» կուսակցության համանախագահ Յեմ Էդրեմիրը եւ Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության անդամ Այդան Էդգուզը, որը 2011-2013 թթ. զբաղեցնում էր Գերմանիայի ներգաղթի նախարարի դասերը:

Սկզբունքորեն այլ իրավիճակ է Ֆրանսիայում, որտեղ մահմեդա-

խնդիր է մահմեդական երիտասարդության մի մասի քաղաքական դասավանդումը ընթացիկ սոցիալական դասերում: Թեեւ մահմեդականները կազմում են բնակչության 9,5 տոկոսը, բանաստեղծների 60 տոկոսը իսլամի հետևորդներ են: Եթե իրավիճակը առանձնացած բազմաթիվ շրջաններում երիտասարդների հակաօրինական գործունեությունը համարվում է ընդունելի վարքագիծ:

Կարգի դաշնակցությունների բռնության դեմ բողոքելու դասավանդված 2005 թ. ծավալված զանգվածային ելույթներից ու խժոժություններից հետո ֆրանսիական նոսրերը ընդունեցին դուրս մղվելու քաղաքական մահմեդականներով բնակեցված բազմաթիվ աղքատ շրջաններից: Այդ ելույթները դասավանդված էին ոչ թե քաղաքական կամ կրոնական ուսման նպատակով, այլ երիտասարդության հասարակական թույլ ին-

կնել են համաձայնագրեր ոչ միայն մղվածների համակարգի զարգացման, այլև իսլամական սոցիալական ծանաչման եւ մահմեդական բանաստեղծների անվճար կերակրման վերաբերյալ:

Մոտ ժամանակներս Եվրոպայի «իսլամացումը» հիշ հավանական է եվրոպական հասարակության մեջ անչափ մեծ է անվաստությունը ներգաղթյալ մահմեդականների համոզելու: Օրինակ, Ֆրանսիայում եւ Գերմանիայում բնակչության կեսից ավելին համոզված է, որ այդ երկրներում մահմեդականները չափազանց շատ են եւ որ ներգաղթի հետեւանով մահմեդականները կարող է վստահավոր լինել:

«Մահմեդական» շրջանները փաստացի ինքնավար միջմասնաբաժնի վերածելու ֆրանսիացիների ու գերմանացիների փորձերը լոկ ա մորազրում են դրանց մեկուսացվածությունը եւ դրանք դժվարամատչելի դարձնում ա-

Եվրոպայում մահմեդականներն ավելի ու ավելի են առանձնանում

ցան «մահմեդական շրջաններ», որոնք բավական թույլ էին կապված մնացյալ եվրոպական հանրության հետ: Հայտնի են մասնավորապես Փարիզի «թեթ ալ-վարձանները», որ նոսրերն են անգամ վախենում են մոտ գործել: Մինչդեռ Համբուրգի մահմեդական շրջանը բավական բաց սարած է, եւ սեղաբնակ գործարարների զգալի մասը զբաղվում է զբոսաշրջությամբ (էժան հյուրանոցներ եւ հուշանվերների վաճառք): Այդուհանդերձ սկսվել է շրջանի քաղաքական արարական է եւ բնավ ոչ գերմանական: Բանն այն է, որ շրջաններն են քաղաքականության մահմեդականներից բաց կա նաեւ անստանդարտ սահման, որը եկվորներին բաժանում է բնիկ ժողովրդից:

ցության կրկնակն է: Տվյալ համաձայնագրեր Գերմանիայում շատերին ստիպեց դասադարձ քաղաքական հին դասերը նոր սեղ փոխադրելու թուրք ներգաղթյալների փորձերը, իսկ Թուրքիայում «Արդարության եւ զարգացման կուսակցության» ղեկավարները դասադարձեցին սարգիների «գերմանացի դաշնակցությունը»:

Եվրոպայում բոլոր մահմեդականների քաղաքական համախմբմանը խոչընդոտում է նաեւ ազգային գործուն, որը կապված է հյուսիսաֆրիկյան էթնիկ արարների, Թուրքիայից եկածների եւ սեւասոր մահմեդականների գաղութացման հետ: Այդ համայնքներից յուրաքանչյուրն ունի կենցաղի, վարքի եւ նույնիսկ իսլամի ընկալման սեփական նորմերը: Յուրաքանչյուր շրջանում սովորաբար գերիշխում է էթնիկական խմբերից որեւէ մեկը, թեեւ կրոնական մեծավորությունը եւ միանման կենսամակարդակը սարքեր ազդությունների մահմեդականներին թույլ են տալիս համատեղ դիմակայել սոցիալ-սեքսուական դժվարություններին եւ իշխանություններին:

Գերմանիայում մահմեդականները կազմում են բնակչության 5 տոկոսը եւ ակտիվորեն մասնակցում են ընտրություններին, քանի որ նրանց 63 տոկոսը Թուրքիայից է՝ ընտրական որոշումներ հմտացած երկրից: Սոցիոլոգիական հարցումների տվյալներ վկայակոչող «Լեյն-սա.ռու» կայքը նույն է, որ ընտ-

կան բնակչության 80 տոկոսը կազմում են Մադրիդից (Ալժիր, Թունիս, Մարոկկո) եկածները: Նրանց քաղաքական վարքագիծն ուրիշ է: Ընտրություններին մասնակցում է մահմեդականների փոքր մասը. նրանք կազմում են բնակչության 9,5 տոկոսը, մինչդեռ ընտրազանգվածի մեջ ընդամենը 2-5 տոկոս են: Դրա դասադարձն են ընտրությունների նկատմամբ ավագ սերնդի զգալի մասի անվստահությունը եւ սակավ ժողովրդավարական երկրներից եկած բազմաթիվ անձանց աղաքադարձական կեցվածքը:

Ֆրանսիացի քաղաքագետների կարծիքով, մահմեդականների երիտասարդ սերունդը քաղաքականացում է ավելի ակտիվ, բայց հանդես է գալիս արմատական դաշնակցություն, որոնք հաճախ չի համադասախանում նույնիսկ սոցիալիստների ծագումը: Իսլամից բացի միասնության այլ ձեւերի չգոյությունը սնուցիչ հող է ստեղծում արմատականության համար: Համեմայն դեպ, մինչ ֆրանսիացի մահմեդականների ավագ սերունդը առաջ է մղում երկրի հասարակությանն ու մեկուսացնում ինտեգրելու գաղափարը, երիտասարդներն ավելի ու ավելի հաճախ ընտրում են հասարակության հետ առձակասման ուղին:

Ինչպես իսլամական արմատականությունը, այնպես էլ եվրոպական հանրության հետ լիակատար ձուլումը ծայրահեղ սարքերակներ են, որոնք ընտրում է եվրոպացի մահմեդականների մի փոքր մասը: Ֆրանսիայում շատ ավելի բարդ

սեղանաբ: Նման աղքատ եւ քաղաքական կոզակների կամ «զգայուն գոշների» թիվը Ֆրանսիայում 751 է, Փարիզում՝ 9: Պատճառապես այդ շրջանները դեռ է լինում սեղական իշխանությունների ուժադրության կենտրոնում, բայց իրականում «զգայուն գոշ» կարգավիճակը խոստովանությունն է այն բանի, որ կողմնակի անձինք (ներառյալ նոսրերն էլ) այնտեղ անելիք չունեն:

Գերմանիայում մահմեդականների «քաղաքականացումը» թույլ է տալիս օրենքի շրջանակներում զբաղվել լոքափոխական գործունեությամբ: Համբուրգի եւ Բեռլինի մահմեդական համայնքներն արդեն դասադարձեցնում են իրենց քաղաքական սուբյեկտներ: Զաղափային իշխանությունները նրանց հետ

վանդական դեպքեր կարող են լինել: Դա կարող է հանգեցնել հանրային շրջանակներում վատ հարմարված եւ նույնիսկ խոր խմբերի դաշնակցմանը: Եթե այդպես էլ սեփական քաղաքական կուսակցությունների ձեւավորումը նոսրերն է հասարակությունից մահմեդականների դուրսմղմանը:

Սոցիալ-մեկուսացման զարգացման եվրոպական մոդելի շրջանակներում, ցավոք, չկան ստեղծված իրավիճակի հաղթահարման ուղիներ: Թե՛ Գերմանիայի «քաղաքական» ուղին եւ թե՛ Ֆրանսիային բնորոշ կոչ առձակասումը հանգեցնում են բնիկ եվրոպացիներից մահմեդականների մեկուսացմանը եւ նրանց ներհակության խորացմանը:

Պատասխան Գ. ԲԵՇԵՅԱՆԷ

Նման անհիմն հերյուրանքներ տարածողների դեմն առնելու ժամանակն է

Վրացական «Գոռուհա օնլայն» կայքում տղված, այնուհետեւ մի շարք աղբյուրներից կայքի կողմից արձանագրված, նոյեմբերի 13-ին ունեցավ Գրիգորյանի կողմից արված հրադարձությունը, ըստ որի իբր թե եւ՝ Վահագն Զախարյան, Ջավախյան կազմավորել են 60-70 անձից բաղկացած զինված խմբավորում՝ ցանկանալով սեղան իրականացնել անհնազանդություն, ծիծաղելի է, անհեթեթություն եւ իրականության հետ ոչ մի աղերս չունի:

Պարզորոշ է, որ այս աղաքանդակությունը՝ սեփական քաղաքական կերպարի վերակենդանացման փորձեր անող Մ. Սաակաբիլու դասավորված իրականացված, հերթական հիվանդագին դրսևորման արդյունքն է, հերթական սադրանք, ձեռագիր՝ որով վերջիններս սարիներ բարձրացնելու ցանկացել եւ այսուր էլ ցանկանում են Վրաստանի աղաքանդակացման հետ մեկտեղ թեմանման սերմանել իրար կողմ դարձրով համեմատելի արդյունք երկու քրիստոնյա ժողովուրդների միջև:

Ինչպես իմ, այնպես էլ ջախջախապես համար խիստ կարեւոր է Ջավախյանի եւ ողջ սարածաբանի կայունության դաշնակցությունը եւ խաղաղ, բնականոն զարգացումը, որի համար մեզ չենք խնայել եւ հետագայում եւս չենք խնայելու ոչ մի միջոց ու ջանք:

Իմ ազատ արձակաման լուրից «ցնցված», այդ ցնցումից զբաղեցրած դասերից հրաժարված, այնուհետեւ այդ «հայրենակներ» քայլի համար Պատվո Օրդենի բանաձևի արժանացած այս սկիզբի հայտարարությունը, որքան էլ անհեթեթ, այդուհանդերձ իր մեջ դարձնում է ծանրագույն մեղադրանքներ, եւ բարձրագույն է այն հայտարարություն, ազամիջյան թեմանման հարուցող հայտարարությունների բերքին, որոնք սարիներ ի վեր հնչել են Սահակաբիլու եւ նրա թիմակիցների շարքերից: Ելնելով այդ հանգամանքից՝ կոչ են անում Վրաստանի դասական մարմիններին վերջապես միջոցներ ձեռնարկել եւ դարձել մեղադրանքը հնչեցրած անձնավորության «աղբյուրները», ինչպես նաեւ դարձել սարիչ աղաքանդակություն հրադարձման իրական դասավորություններին, վերջիններս հետադարձ իրական նոսրերն եւ դասախանակություն կանչել բոլոր մեղավորներին:

Վրաստանի եւ ոչ մի քաղաքացի, անգամ կորցրած դասերը եւս բերելու հիվանդագին մոլորցից սառաղող Միխայել Սահակաբիլուն, իրավունք չունի ազամիջյան աստիճանները եւ անվստահություն հրազարկելու հայտարարություններ սարածել, անկախ ցանցից, թե որ ազգի, կամ կրոնի ներկայացուցիչ բերանով է այն սարածում ...

ՎԱՀԱԳՆ ԶԱԽԱՐՅԱՆԷ
14.01.2015 թ.

Փարիզում հունվարի 7-ին «Շառլի էրդո» երգիծական շաբաթաթերթի խմբագրասան վրա իսլամիսներին կասարած հարձակումը ֆրանսիացիների մեջ առաջացրեց նույնպիսի ցնցում, ինչպիսին առաջացրել էր 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ի գրողը ամերիկացիների մեջ: Ոճրագործները Ֆրանսիայի ֆաղափացիներ էին՝ ալժիրյան ծագումով Կուաչի եղբայրները: Արդյունքը՝ 12 ստանված եւ 20 վիրավոր: Երգիծաթերթի աշխատակիցների ստանությունը հարվածեց հենց «Ֆրանսիայի ոգուն», ավանդույթներին եւ սկզբունքներին: Այդուհանդերձ 5-րդ հանրադատության ֆաղափացիները դրսևորեցին հասարակական դասասխանասվության բարձր աստիճան՝ հասկացնելով, որ ողբերգությունը իրենց չի ստիպի հանցագործ համարել բոլոր մահմեդականներին: Միեւնույն ժամանակ Observo վերլուծական կենտրոնի սնորեն Աննո Դյուրիենը կարծում է, որ արտակարգ Փարիզում եւ այլ ֆաղափներում տեղի ունեցած ահաբեկչությունները անստատիստիկության եւ հետեւանքների տեսակետից «սեպտեմբերի 11» չեն:

Փարիզյան ահաբեկչության հետեւանքները

Վրա իսլամիսներին կասարած հարձակումը ֆրանսիացիների մեջ առաջացրեց նույնպիսի ցնցում, ինչպիսին առաջացրել էր 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ի գրողը ամերիկացիների մեջ: Ոճրագործները Ֆրանսիայի ֆաղափացիներ էին՝ ալժիրյան ծագումով Կուաչի եղբայրները: Արդյունքը՝ 12 ստանված եւ 20 վիրավոր: Երգիծաթերթի աշխատակիցների ստանությունը հարվածեց հենց «Ֆրանսիայի ոգուն», ավանդույթներին եւ սկզբունքներին: Այդուհանդերձ 5-րդ հանրադատության ֆաղափացիները դրսևորեցին հասարակական դասասխանասվության բարձր աստիճան՝ հասկացնելով, որ ողբերգությունը իրենց չի ստիպի հանցագործ համարել բոլոր մահմեդականներին: Միեւնույն ժամանակ Observo վերլուծական կենտրոնի սնորեն Աննո Դյուրիենը կարծում է, որ արտակարգ Փարիզում եւ այլ ֆաղափներում տեղի ունեցած ահաբեկչությունները անստատիստիկության եւ հետեւանքների տեսակետից «սեպտեմբերի 11» չեն:

Փարիզում հունվարի 11-ին զանգվածաբար դուրս եկան համերաժխության ցույցի: Փարիզում եւ մի քանի այլ ֆաղափներում նրանց թիվը հասավ 4 միլիոնի: Իշխանությունները այդ համերաժխական երթին մասնակցելու հրավեր չէին ուղարկել միայն ծայրահեղ աջ «Ազգային ճակատի» առաջնորդ Մարին Լը Պենին, որը, ի դեմ, իր հոր՝ Ժան-Մարի Լը Պենի հետ ֆանիցս հանդես էր ելել զոգնության եւ ներգաղթի սահմանափակման կոչերով: Նման խոչընդոտումը հավաքվել էր թերեւս միայն 1944 թ. օգոստոսին, երբ գեներալ դը Գոլը մտադրեց զանգվածաբար Փարիզը: Փարիզում համերաժխության կիրակնօրյա ցույցին մասնակցում էին հինգ տասնյակ երկրների ղեկավարներ: Ֆրանսիայի դաշնակից ԱՄՆ-ը ներկայացնում էր ղեկավարող Երկրաչափական Վիկտորիա Նուվադը: Նախագահ Օբաման բավարարվել էր Վաշինգտոնում Ֆրանսիայի դեսպանատանում այցելելով: Թեւեւ բոլոր դաշնակցներն առկա էին իսլամի եւ ներգաղթյալների հանդեպ ասելության դրսևորումների համար, բայց նման արարները զանգվածային բնույթ չստացան: Ընդհակառակը, հասարակությունը

համախմբվեց դրական արժեքների շուրջը: «Մեմֆիսի հանդուրժի հարձակումները ազատության եւ Զանադատության արժեքների վրա», հայտարարում էին ցուցարարները: Զանադատական է, որ Ֆրանսիայում ֆաղափացիական շաբաթաթերթում սկսվեց ներքինից, իսկ անսկզբունք ֆաղափագետների կոչերը ընկալվեցին խիստ բացասաբար: Ինչ վերաբերում է դեմոկրիտի ֆաղափական հետեւանքներին, շաբաթը մինչեւ հունվարի 11-ի ցույցերը կարծում էին, թե ահաբեկչությունները կհարուցեն լոկալ ալյաթացության եւ ազգայնականության ուժեղացում: Կարծում էին, թե դա վերջին կաթիլն է, եւ երկրում կծավալվի «Ազգային ճակատի» դոկտրինային գաղափարախոսության ալիքը: Իրականում ստատվում է մախազահ Օլանդի եւ վարչապետ Վալիսի վարկանիշների ժամանակավոր բարձրացում, ֆանդի նրանք դրսևորեցին սառնասրտություն եւ արժանադատություն, ճիշտ բառեր գտան հասարակությանը դիմելու համար: Մյուս երկրների արձագանքը ցույց տվեց, որ Ֆրանսիայի իրադարձություններն անարբեր չեն թողնում մնացյալ աշխարհին: Գլխավորն այն է, որ բոլոր մահմեդականներն ակնհայտորեն չեն համարվի «Ֆրանսիայի թեմանիներ»: Ի դեմ, մահմեդականներից շաբաթը մասնակցում էին կիրակնօրյա համազգային ցույցերին: Ինչ վերաբերում է հրեական խանութներից մեկի վրա իսլամիս ծայրահեղականի ձեռնարկած հարձակմանը, խանութի աշխատակիցներից մեկը՝ Մալիում ծնված մի մահմեդական, նկուղում փակելով՝ փրկեց 6 հրեաների: Փարիզում ահաբեկչության ստանած ուսիկաններից մեկը մահմեդական էր: Այնպես որ, բոլոր մահմեդականներին ահաբեկիչ համարելու փորձերը Ֆրանսիայում դասադարձված են ձախողման: Գնումարի 14-ին համացանցում հայտնվեց «Ալ Ղաիդայի» եմեյնյան մասնաճյուղի առաջնորդ Նասր ալ Անսարի ելույթի 11 րոպեանոց տեսահոլովակը, որտեղ նա ստանձնում է փարիզյան ահաբեկչության դասախանասվությունը՝ ասելով, թե դա վիժառույթ է Մուհամմեդ մարգարեի երգիծանկարների համար: Նրա խոսքերով, Ֆրանսիան հարել է «Սասանայի կուսակցությանը», ուսի կլինեն նոր ահաբեկչություններ: **Պ. Բ.**

Ծայրահեղականության նվերը երգիծանքի վարդերին

Իսրայելյան կրոնական թերթից մեկը՝ ծայրահեղ ուղղափառ «Համոդիա»-ն («Hamodia»), որ լույս է տեսնում

25 000 օրինակով, Փարիզում կիրակի՝ հունվարի 11-ին կայացած համերաժխության երթի լուսանկարը ռեսուս է արել՝

դուրս հանելով 3 կանանց՝ այդ թվում առաջին շաբաթը Ֆրանսիայի մախազահ Օլանդի կողմին, ավելի սոսուգ՝ նրան թեւանցում արած Անգելա Մերկելին, ԵՄ արտաքին հարաբերությունների հանձնակատար Ֆեդերիկա Մոգերինին: Իսրայելական ծայրահեղ ուղղափառ թերթերը, որոնք կանոն, կանանց լուսանկար չեն տղագրում, փոխանցում է գերմանական ժրգործակալությունը՝ հավելելով, թե հաճախ է դասահում, որ կրոնական հիշյալ խումբը երուսաղեմում կանանց լուսանկարներով զովագրային դասառնները կամ ոչնչացնում է, կամ վրան խաբելով: Իսրայելում տղագրվող «Maariv» աշխարհիկ թերթն իր առցանց տարբերակում «Ընտիր

լրագրություն» հեզմական վերնագրով է գնահատել գործընկերոջ մտի թռիչքը: «Համոդիայի» խմբագրած լուսանկարում Ֆրանսիայի մախազահ Օլանդի

կողմին Պաղեստինի ինմավարության մախազահ Մահմուդ Աբբասն է: **ԱՆԱՏՆՏ ՏՈՒՄԵՓՅԱՆ, Գերմանիա**

Ծանր մեղադրանքներ «Շառլի էրդո»-ի գոհված գլխավոր խմբագրի դեմ

Երգիծական «Շառլի էրդո» թերթի համահիմնադիր Անրի Ռուսելը (Henri Rousell) ահաբեկչական սղանդից հետո մեղադրել է գլխավոր խմբագիր Ստեֆանե Շարբոնիերին (Stéphane Charbonnier) «իր թիմին մահվան հասցնելու» համար, "Nouvel Obs" ֆրանսիական լրատվամիջոցին հղում անելով ներկայացնում են գերմանական լրատուները: 80-ամյա Ռուսելը 1970-ին աշխատակցել է վերոհիշյալ երգիծաթերթին՝ "Delfeil de Ton" ծածկանունով: Նա խմբագրի՝ Շարբին, ինչպես մեծնիկ անվանում էին նրան, «համառ կարծադրիս» է անվանում, որ

ավելիին էր ձգում, եւ ինչպես Մուհամեդի երգիծանկարների դարագայում եղավ, շաբ հեռուն գնաց: Ինչը նրան ստիպեց, որ չափազանցության մեջ իր թիմին էլ հետը տան: 2011-ին երգիծաթերթի դեմ արդեն մի բռնարար եղել էր՝ փորձել էին հրկիզել, եւ այլեւ տիսի կանգ առնել, բայց 2012-ի սեպտեմբերին Շարբը նորից կրկնեց, «Շառլի էրդո»-ի համահիմնադրի հիշողություններն է մեջբերում ֆրանսիական թերթը: Նրա դասմելով, բռնարարները Շարբի համար երբեւէ ազղակ չեն հանդիսացել երգիծանկարներում իր միտն արգելակելու:

«Շառլի էրդո»-ի երկարամյա փաստաբան Ռիշար Մալկան (Richard Malka) վրդովված արձագանքել է Ռուսելի մեղադրանքներին՝ ակնարկելով՝ «Շարբին դեռեւս չհուղարկավորած, ուրիշ բան չունեն անելու, արդեն նրա մասին հրադարակալ չարախոսում են»:
Առաջին անգամ չէ, որ Ռուսելը ֆնմադատում է «Շառլի էրդո»-ի գլխավոր խմբագրին: Անցյալում արդեն նա Շարբոնիերին ասել է, թե «Շառլի էրդո»-ն վերածվել է իսլամի հանդեպ թեմանմի հարուցող սիոնիստական օրգանի: **ԱՆԱՏՆՏ ՏՈՒՄԵՓՅԱՆ, Գերմանիա**

Ահաբեկչությանը զոհ գնացած «Շառլի էրդո» երգիծաթերթի գլխավոր խմբագիր Ստեֆանե Շարբոնիերին՝ Շարբը:

